



moyen terme däätlech manner Candidat-sur-sitäiren hunn an datt et dann net onbedéngt bis 2027 dauert, bis dee Modell ausgelaf ass, mee vill éischter wäert de Fall sinn.

Wa mer awer hei och vu Penurie vun Enseignantë wëlle schwätzen, da wëll ech awer och nach eng Kéier kloer soen, datt mer hei eppes maachen, wat d'Penurie net reduzéiert, mee éischter wäert méi grouss maachen, well jidderen, dee sech hei wäert regulariséieren - säin TC wäert ofginn, déi Aarbecht am Interessi vun der Éducation nationale wäert maache respektiv lwwerstonne wäert halen -, wäert duerno natierlech och eng aner Tâche hunn: déi vum Professer an net méi déi vum Candidat.

Dat féiert dann derzou, datt mer an deene Branchen och en zousätzleche Besoin hu fir ze rekrutéieren. D'Regierung ass sech däärs bewosst. D'Regierung rekrutéiert gären do, mee mir mussen also dann awer och nach eng Kéier kucken, datt mer méi rekrutéiert kréien an deene Branchen, fir och, jo, d'Organisatioun vun de Schoule sécherzestellen.

Ech wëll hei dem Haus Merci soe fir déi breet Zoustëmmung fir dëse Projet, well ech denken, mir maachen e Kapitel zou, wat effektiv e Stéckchen ze laang opbliwwen ass.

Merci.

► **Plusieurs voix.**- Très bien!

► **M. Fernand Etgen, Président.**- Merci villmools dem Här Educationnsminister Claude Meisch. D'Diskussioun ass elo ofgeschloss.

Mir kommen zur Ofstëmmung iwwert de Projet de loi 7576. Den Text steet am Document parlementaire 7576<sup>5</sup>.

**Vote sur l'ensemble du projet de loi 7576 et dispense du second vote constitutionnel**

Fir d'éischt de Vote électronique fir déi perséinlech Stëmmen. Ech maachen de Vote électronique elo zou a maachen den Appel nominal fir de Vote par procuration.

**Appel nominal (votes par procuration)**

Domat ass dëse Projet de loi eestëmmeg mat 60 Jo-Stëmmen ugehall.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt épouse Kemp (par M. Georges Mischo), MM. Émile Eicher, Félix Eischen (par M. Paul Galles), Paul Galles, Léon Gloden (par M. Marc Spautz), Jean-Marie Halsdorf (par Mme Octavie Modert), Mmes Martine Hansen, Françoise Hetto-Gaasch, MM. Aly Kaes, Marc Lies, Georges Mischo, Mme Octavie Modert, M. Laurent Mosar, Mme Viviane Reding (par M. Aly Kaes), MM. Gilles Roth, Marco Schank, Marc Spautz, Serge Wilmes (par M. Gilles Roth), Claude Wiseler et Michel Wolter (par Mme Martine Hansen) ;

MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mme Simone Beissel, MM. Frank Colabianchi, Fernand Etgen, Gusty Graas, Max Hahn, Mme Carole Hartmann (par M. Gilles Baum), MM. Pim Knaff (par M. Claude Lamberty), Claude Lamberty et Mme Lydie Polfer ;

Mme Simone Asselborn-Bintz, M. Dan Biancalana, Mmes Tess Burton (par M. Yves Cruchten), Francine Closener, MM. Yves Cruchten, Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Claude Haagen, Mmes Cécile Hemmen et Lydia Mutsch ;

Mme Semiray Ahmedova (par Mme José Lorsché), MM. Carlo Back, François Benoy, Mmes Djuna Bernard, Stéphanie Empain, Chantal Gary, M. Marc Hansen, Mme Josée Lorsché et M. Charles Margue ;

MM. Jeff Engelen, Gast Gibéryen, Fernand Kartheiser et Roy Reding (par M. Fernand Kartheiser) ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

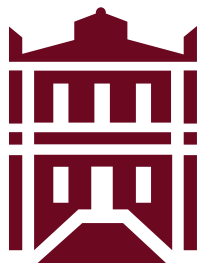
**(Assentiment)**

Et ass also esou decidéiert.

Domat si mer um Enn vun der Sitzung vun haut ukomm. D'Chamber kënnt muer de Mëtten um zwou Auer nees zesammen.

D'Sitzung ass opgehewen.

**(La séance publique est levée à 19.03 heures.)**



# SÉANCE 58

MERCREDI  
22 JUILLET 2020

Présidence : M. Fernand Etgen, Président

## Sommaire

### 1. Ouverture de la séance publique

- M. Fernand Etgen, Président

### 2. 7530 - Débat d'orientation sur le rapport d'activité de l'Ombudsman (2018)

- Rapport de la Commission des Pétitions : M. Marc Goergen

- Débat : M. Paul Galles - M. Frank Colabianchi (interventions de M. Mars Di Bartolomeo et M. André Bauler) - Mme Simone Asselborn-Bintz - M. Marc Hansen - M. Roy Reding - M. David Wagner - M. Sven Clement

- Prises de position du Gouvernement : M. Marc Hansen, Ministre de la Fonction publique, Ministre aux Relations avec le Parlement - Mme Taina Bofferding, Ministre de l'Intérieur

### 3. 7615 - Projet de loi portant approbation de l'« Agreement between the Government of the Grand Duchy of Luxembourg and the Government of the Republic of Botswana for the elimination of double taxation with respect to taxes on income and on capital and the prevention of tax evasion and avoidance », et le Protocole y relatif, faits à Luxembourg, le 19 septembre 2018

- Rapport de la Commission des Finances et du Budget : M. Guy Arendt (intervention de M. André Bauler)

- Prise de position du Gouvernement : M. Pierre Gramegna, Ministre des Finances

- Vote sur l'ensemble du projet de loi et dispense du second vote constitutionnel

### 4. 7616 - Projet de loi portant approbation du Protocole, fait à Luxembourg et à Nur-Sultan, le 14 octobre 2019, modifiant la Convention entre le Gouvernement du Grand-Duché de Luxembourg et le Gouvernement de la République du Kazakhstan tendant à éviter les doubles impositions et à prévenir la fraude fiscale en matière d'impôts sur le revenu et sur la fortune, signée à Astana, le 26 juin 2008, telle que modifiée par le Protocole, signé à Luxembourg, le 3 mai 2012

- Rapport de la Commission des Finances et du Budget : M. Guy Arendt

- Prise de position du Gouvernement : M. Pierre Gramegna, Ministre des Finances

- Vote sur l'ensemble du projet de loi et dispense du second vote constitutionnel

### 5. 7625 - Projet de loi portant modification de

1° la loi modifiée du 24 juillet 2015 relative à FATCA ;

2° la loi modifiée du 18 décembre 2015 relative à la Norme commune de déclaration (NCD) ;

3° la loi du 25 mars 2020 relative aux dispositifs transfrontières devant faire l'objet d'une déclaration ;

4° la loi du 12 mai 2020 portant adaptation de certains délais en matière fiscale, financière et budgétaire dans le contexte de l'état de crise ;

en vue de transposer la directive (UE) 2020/876 du Conseil du 24 juin 2020 modifiant la directive 2011/16/UE afin de répondre au besoin urgent de reporter certains délais pour la déclaration et l'échange d'informations dans le domaine de la fiscalité en raison de la pandémie de COVID-19

- Rapport de la Commission des Finances et du Budget : M. Guy Arendt

- Discussion générale : M. Laurent Mosar - Mme Josée Lorsché - M. David Wagner

- Prise de position du Gouvernement : M. Pierre Gramegna, Ministre des Finances - M. Laurent Mosar (parole après ministre) - M. le Ministre Pierre Gramegna

- Vote sur l'ensemble du projet de loi et dispense du second vote constitutionnel

### 6. 7609 - Projet de loi visant à mettre en place un fonds de relance et de solidarité et un régime d'aides en faveur de certaines entreprises et portant modification de :

1° la loi modifiée du 4 décembre 1967 concernant l'impôt sur le revenu ;

2° la loi modifiée du 20 décembre 2019 concernant le budget des recettes et des dépenses de l'État pour l'exercice 2020 ;

3° la loi du 3 avril 2020 relative à la mise en place d'un régime d'aides en faveur des entreprises en difficulté financière temporaire et modifiant la loi modifiée du 19 décembre 2014 relative 1) aux mesures sociales au bénéfice des artistes professionnels indépendants et des intermittents du spectacle 2) à la promotion de la création artistique

- Rapport de la Commission des Classes moyennes et du Tourisme : Mme Simone Beissel

- Discussion générale : M. Marc Spautz - Mme Tess Burton - Mme Chantal Gary - M. Marc Baum - M. Sven Clement

- Prise de position du Gouvernement : M. Lex Delles, Ministre des Classes moyennes, Ministre du Tourisme

- Vote sur l'ensemble du projet de loi et dispense du second vote constitutionnel

### 7. 7612 - Projet de loi ayant pour objet la mise en place d'un régime d'aide temporaire en faveur du commerce de détail en magasin

- Rapport de la Commission des Classes moyennes et du Tourisme : M. Guy Arendt

- Discussion générale : M. Marc Spautz (interventions de M. Claude Haagen et M. Max Hahn) - Mme Tess Burton - Mme Chantal Gary - M. Marc Baum - M. Sven Clement

- Prise de position du Gouvernement : M. Lex Delles, Ministre des Classes moyennes - M. Marc Baum (parole après ministre) - M. le Ministre Lex Delles

- Vote sur l'ensemble du projet de loi et dispense du second vote constitutionnel

### 8. 7594 - Projet de loi visant à stimuler les investissements des entreprises dans l'ère du Covid-19

- Rapport de la Commission de l'Économie, de la Protection des consommateurs et de l'Espace : M. Claude Haagen

- Discussion générale : M. Laurent Mosar - M. André Bauler - M. Charles Margue - M. Marc Baum - M. Sven Clement (intervention de M. André Bauler)

- Prise de position du Gouvernement : M. Franz Fayot, Ministre de l'Économie - M. Laurent Mosar (parole après ministre) - M. le Ministre Franz Fayot

- Vote sur l'ensemble du projet de loi et dispense du second vote constitutionnel

### 9. Ordre du jour

- M. Fernand Etgen, Président

Au banc du Gouvernement se trouvent : M. Pierre Gramegna, M. Marc Hansen, Mme Taina Bofferding, M. Lex Delles et M. Franz Fayot, Ministres.

**(La séance publique est ouverte à 14.01 heures.)**

### 1. Ouverture de la séance publique

► **M. Fernand Etgen, Président.**- Ech maa-chen d'Sitzung op.

Huet d'Regierung eng Kommunikatioun ze maachen?

► **M. Marc Hansen, Ministre aux Relations avec le Parlement.**- Dat ass net de Fall, Här President.

### 2. 7530 - Débat d'orientation sur le rapport d'activité de l'Ombudsman (2018)

► **M. Fernand Etgen, Président.**- Mir hunn haut eng Orientéierungsdebatt iwwert de Rapport d'activité vum Ombudsman iwwert d'Joer 2018. D'Riedezäit ass nom Modell 1 festgeluecht. An ech ginn direkt d'Wuert un den Här Marc Goergen als Rapporteur vun der Petitiounskommissioun, déi dës Orientéierungs-

debatt ugefrot huet. Här Goergen, Dir hutt d'Wuert.

### Rapport de la Commission des Pétitions

► **M. Marc Goergen (Piraten), rapporteur.**- Här President, de Rapport 2018 vum Ombudsman ass e Wierke vu ville Leit, dofir als Éischt deene Leit e grouse Merci, déi un dësem Rapport matgeschafft hunn. Dat sinn alleguerten d'Memberen aus der Petitiounskommissioun an all d'Memberen aus all deenen anere Kommissiounen, déi de Rapport op hirem Ordre du jour haten. Ma merci och dem Personal aus der Chamber, virun allem dem Joé Spier, dee fir all Fro betreffend dëse Rapport ze erreeche war. Schlussendlech och e

Merci un eise Mataarbechter bei de Piraten, de Gilles Mertz.

An natierlech e grouse Merci un den Ombudsman, d'Madamm Claudia Monti, an hir ganz Ekipp, déi eis hei wierklech en exzellenten Aktivitéitsbericht aus dem Joer 2018 geliwwert hunn, an dat wëllt ech op dëser Plaz och ervirhiewen a luewen.

De Bericht vum Ombudsman, an dofir hu mir dat och esou an eise Rapport geschriwwen,





ass wierklech komplett, gutt liesbar an och opklärend a weist immens gutt, wat den Ombudsman a seng Ekip iwver e ganz Joer geschafft hunn. D'Presentatioun, déi d'Madamm Monti hei an der Chamber - also nach am anere Gebai - de 26. Februar vum Rapport gemaach hat, war wierklech ergänzend a si ass op all Aspekter, déi am Rapport dra waren, nach eng kéier ganz gutt agaangen a souguer driwwer eraus.

D'Zesummentreffe mam Ombudsman war et derwäert an insgesamt hu mer alleguete kënne feststellen, datt d'Bezéiungen tëscht dem Ombudsman an der Chamber exzellent sinn. D'Diskussiounen waren oppen an éierlech an et gouf kee Blat virun de Mond geholl. D'Deputéiert hunn hir Froe gestallt a kruten och hir Äntwerten. Ech denken, ech schwätzen am Numm vun allen heibannen, wann ech soen, datt d'Aarbecht, déi en Ombudsman all Joer leescht, eng grouss Beräicherung fir eist Land ass.

Här President, all Land brauch gutt fonctionéierend Verwaltungen, fir kënnen uerdentlech ze fonctionéieren, ob um Staatsniveau oder Gemengenniveau. Gutt Verwaltungen si mat eng Bedéngung, fir datt e Land gutt fonctionéiert. Gutt Verwaltungen bréngen de Bierger a Biergerinnen hei am Land méi Liewensqualitéit. Fir datt d'Qualitéit vum Service héich bleift, ass et néideg, datt vun Zäit zu Zäit d'Verwaltungen rappléiert ginn an domat de Service um Bierger weider verbessert gëtt.

Als onofhängeg Persoun kann den Ombudsman tëscht de Bierger a Verwaltungen als Mediateur esou zu enger Opwärtung vum Service um Bierger bäidroen. Wichteg ze erwänen ass och, datt den Ombudsman a senger Funktioun total onofhängeg an neutral ass. Säin eenzegst Zil ass d'Schlichtung vu Situatiounen tëscht dem Bierger an enger Verwaltung.

Zu de verschiddene Reklamatiounen muss een och umierken, datt hannert dese Reklamatiounen zimmlech grouss a komplex Gesetzer stiechen, déi net ëmmer einfach fir de Bierger ze verstoen an interpretéiere sinn. E puer Verwaltungen schaffen och an engem méi direkte Kontakt mam Bierger, während anerer méi hannert de Kulisse schaffen, wat einfach un der Natur vun hirer Aufgab läit. Op déi genee Zuelen iwver wéi eng Ministère wivillmol consultéiert goufen, kommen ech am Uschloss nach eng kéier méi genee ze schwätzen.

A sengem Virwuert mécht den Ombudsman awer e puer Feststellungen. Esou schreift den Ombudsman, datt bei alle Reklamatiounen verschidde Mustere ëmmer erëm optauchen. Do wou de Bierger meeschtens net zefridden ass, do huet d'Verwaltung virdru meeschtens net rigouréis genuch geschafft: entweder d'Verwaltung war ze lues oder si huet demotivéiert gewierkt oder et ass einfach guer keng Reaktioun oder Äntwert vun der Verwaltung komm. Den Ombudsman stellt fest, datt all Konflikter tëscht Bierger a Verwaltungen an deene meeschte Fäll zréckzeféiere sinn op eng schlecht Kommunikatioun, onkloer Informatiounen oder schlecht erkläert Entscheedungen, oder wann eng Verwaltung, am schlëmmste Fall, guer net méi äntwert.

A grad hei ass et wichteg, datt d'Bierger mam Ombudsman eng Méiglechkeet hunn, sech géint onfair Entscheedungen kënnen ze wieren an op d'mannst eng verständlech Erklärung ze kréien, op wéi enger Grondlag eng Verwaltung hir Entscheedung getraff huet. D'Petitiounskommissioun ënnersträicht dofir nach eng kéier d'Schlussfolgerung vum Ombudsman, datt d'Kommunikatioun tëscht de Verwaltungen an de Biergerinnen a Bierger méi verständlech an och méi perséinlech gestalt soll ginn.

Ganz positiv ass, wéi ech als Rapporteur an deene verschiddenen Diskussiounen mat de Ministerechen och konnt feststellen, datt vill Verwaltungen sech an de leschte Jore immens verbessert hunn. An dat muss een de verschiddene Verwaltungen agéieren. Ech mengen, hei kann een einfach soen, datt d'Kommunikatioun tëscht de Verwaltungen an de Bierger op géigesäitegem Respekt fousse muss, wann ee wëllt weiderkommen.

Här President, ech kommen e bëssen op d'Zuelen, déi den Ombudsman a sengem Bericht presentéiert huet. Dës Zuele spigelen d'Joer 2018 erëm. Am Joer 2018 hunn d'Leit insgesamt 957-mol eng Reklamatioun beim Ombudsman agereecht. Dat si ronn 2,5 Reklamatiounen pro Dag. Dovun ass ronn een Drëttel, also 331 Reklamatiounen, vum Ombudsman

als recevabel unerkannt ginn. Vun deenen 331 Fäll goufen der 246 vum Ombudsman a senger Ekip geléist. Den Taux de correction global, also de Prozentsaz vun alle Reklamatiounen, déi geléist goufen, läit bei 74,3 %, also dräi Véierel.

Ech wëll schonns e bësse virewechgräifen a soen, datt d'Petitiounskommissioun an hirer Konklusioun proposéiert huet, datt een d'Statistike weider kéint ausbauen, andeems een d'Zuelen aus de verschiddene Jore, souwäit et méiglech ass, niefteneesetzt an den Ombudsman eventuell Interpretatiounen vun den Zuele kéint ginn, fir datt mir se an der Chamber besser kënnen an e Kontext setzen.

Ëmmerhi muss een awer soen, datt déi Zuelen, wéi mir se presentéiert kruten, et erlaben, en immens gutt Bild vun der Aarbecht vum Ombudsman ze kréien.

Den Ausseministère mat 187 Reklamatiounen ass Spëtzerreider, gefollegt vum Ministère de la Sécurité sociale mat 158 Reklamatiounen an dem Finanzministère mat 124 Reklamatiounen. Zweek Ministère kruten 2018 guer keng Reklamatiounen. Dat waren de Ministère de l'Égalité entre les femmes et les hommes an de Ministère de la Digitalisation. Insgesamt leien d'Ministère bei engem Taux de correction vu 74,8 %.

Den Ombudsman stellt dann och fest, datt 2018 de Groussdeel vun de Reklamatiounen vun de Leit d'Theemen Immigratioun, Sécurité sociale, Fiskalitéit, Aarbecht, Logement a Bildung betreffen. Dorënner falen eng Panoplie vun ënnerschiddleche Probleemer. Fir den Detail vun dese Probleemer verweisen ech op de Bericht vun dem Ombudsman souwéi op mäi schrëftleche Rapport.

Erwänenswäert ass och, datt 97 vun alle Reklamatiounen un d'Gemengeverwaltungen gaange sinn. Dat si ronn 10 % vun alle Reklamatiounen. D'Gemenge leie bei engem Taux de correction vun 71,4 %. De Mediateur betount, datt e mat de meeschte Gemengen exzellent zesummeschafft. Allerdéngs kritiséiert den Ombudsman ganz schaarf verschidde Gemengen, bei deene glat de Contraire zoutréfft. Och a senger Presentatioun de 26. Februar kritiséiert den Ombudsman oppen, datt eenzel Gemenge guer net kooperativ sinn. Deemno reagéiere verschidde Gemengeverwaltungen guer net op d'Demandé vum Mediateur a senger Ekip oder si reagéieren direkt vehement verdeedegend an onproduktiv.

A senger Presentatioun am Februar huet den Ombudsman souguer mam Gedanke gespillt, am nächste Rapport d'Nimm vun de Gemengen ze nennen, déi sech géint d'legal Procedure wieren.

► **Une voix.** - Très bien!

► **M. Marc Goergen** (*Piraten*), *rapporteur*. - D'Petitiounskommissioun hält Akt vun dësen Aussoe vum Ombudsman an erënnert drun, datt d'Prozeduren aus dem Gesetz vun 2003 anzehale sinn.

Här President, wéi ech schonn am Ufank gesot hunn, goufe sämtlech Chamberskommissiounen vun der Presidentekonferenz gefrot, eng Stellungnam zu de Reklamatiounen ofzeginn, wou si beträff sinn. Insgesamt hunn zéng Kommissiounen esou eng Stellungnam geschriwwen. Sechs Kommissiounen hu mat Zefriddenheet festgestallt, datt kee Punkt am Aktivitéitsbericht 2018 si betrëfft.

Wat generell d'Bezéiungen tëscht dem Ombudsman an de verschiddene Ministerechen ugeet, esou kann ee souwuel am Bericht vum Ombudsman wéi och an de Gespréicher tëscht de Kommissiounen an de verschiddene Ministerechen eraushéieren, datt d'Bezéiungen tëscht béiden Instanze gutt sinn an den Ombudsman als Instanz respektéiert gëtt.

Ech ginn elo net op all déi eenzel Fäll an. Déi fannt Dir am Detail am Bericht vum Ombudsman souwéi a mengem schrëftleche Rapport. Allerdéngs wëll ech awer op e puer eenzel Situatiounen aus dem Rapport agoen.

Zu deem elo grad ugeschwate Problem mat de Gemengen hat sech och d'Kommissioun vun den Affaires intérieures ronderëm de President Dan Biancalana länger zesummegezat an all eenzel Punkte behandelt. Effektiv huet d'Kommissioun d'Remarke vun der Madamm Ombudsman, wat d'Verhale vu verschiddene Gemengen ugeet, op de Leescht geholl.

D'Commission des Affaires intérieures stellt fest, datt den Taux de correction vun 2017 op 2018 vu 55,6 % op 71,4 % eropgaangen ass, wat ganz positiv fir de Bierger ass. D'Kommissioun ass och der Meinung, datt déi beträff Gemengen den Dialog féiere sollen an et och maachen, well d'Entwécklung vum Taux de correction vun 2017 op 2018 géif dat jo weisen. D'Kommissioun fir bannenzeg Ugeleeënheeten ënnersträicht des Weideren, datt d'Kompetenze vum Ombudsman méi kloer missten definéiert ginn.

Och d'Kommissioun fir Aussenugeleeënheeten, Europa, Kooperatioun, Immigratioun an Asyl huet eng länger Positioun am Rapport bäigedroen, wou et ëm den Asyl an d'Immigratioun gaangen ass. Och wann den Ausseministère Spëtzerreider bei de Reklamatiounen ass, sou muss een awer dozou hinzufügen, datt den Taux de correction fir de Ministère bei 93,3 % läit, wat weist, datt hei eng gutt Kooperatioun existéiert.

Ech ginn dann op d'Positioun iwver vun der Kommissioun fir Mëttelestand an Tourismus, déi sech mat enger Reklamatioun betreffend eng Autorisation d'établissement befaasst hat. D'Kommissioun ënnersträicht hei an hirer Positioun, datt de Service des autorisations d'établissement all Joer mat Dausenden Demandé befaasst gëtt an datt d'Dauer vun der Demande bis zum Ausstelle vun der Autorisation am Joer 2019 nëmmen nach 9,4 Deeg bedréit.

Ech kommen dann nach kuerz op d'Positioun vun der Kommissioun fir Aarbecht, Beschäftigung a Sécurité sociale. An der Sëtzung hei goung rieds iwver verschidde Reklamatiounen, déi virun allem d'CNS an d'ADEM beträff hunn. Bei béiden Etablissementer hunn d'Ministère ënnerstrach, datt ee versicht, datt déi vill Bréiwer, déi all Dag erakommen - bei der CNS sinn et der méi wéi 10.000 - solle personaliséiert an einfach verständlech beäntwert ginn.

Och d'Logementskommissioun gouf mat verschiddene Reklamatiounen aus dem Rapport befaasst. Hei huet de Logementsminister zu deene verschiddene Fäll méi genee Ausféierunge gemaach.

Wat déi aner Kommissiounen ugeet, do gouf et keng weider Feststellung betreffend de scho ganz komplette Rapport vum Ombudsman.

Här President, d'Petitiounskommissioun huet op Basis vum Aktivitéitsbericht 2018 vum Ombudsman an no de Positiounen vun den anere Kommissiounen e puer Schlussfolgerunge gemaach. D'Petitiounskommissioun lueft virun allem als Éischt emol d'Aarbecht, déi all Dag an de Verwaltungen vun de Mënschen do geleescht gëtt, well ouni d'Beamte wär dat Ganz net méiglech. D'Kommissioun lueft och d'Efforten, déi a verschiddene Verwaltungen an de leschte Jore gemaach goufen, fir méi verständlech a personaliséiert mam Bierger ze kommunizéieren.

D'Kommissioun erënnert och nach eng kéier drun, sou wéi se et 2017 scho gemaach huet, datt mir hei an der Chamber och oppasse mussen, datt mer kloer Gesetzer schreiwen, déi vu jidderengem kënne verstane ginn. A mir hunn zesummen dat festgehalen, wat ech virdrun och zu de Statistike gesot hunn, nämlech datt et gutt wär, wann den Ombudsman eis hei kéint Vergläicher mat anere Jore liwweren an och eventuell Erklärungen, fir d'Zuele besser kënnen an e Kontext ze setzen.

D'Kommissioun ass och nach eng kéier op d'Recommandatioun Nummer 51 vum Ombudsman agaangen, déi den Ombudsman jo och a sengem schrëftlechen a mündlechen Rapport opgeworf huet, wou et virun allem ëm d'Kompetenze vun dem Ombudsman geet. Hei hat den Ombudsman bemängelt, dass säin Handlungsberäich nëmmen déi staatlech Verwaltungen betrëfft. Den Ombudsman kann net agraffe bei den Etablissements de droit privé, déi mat enger öffentlecher Missioun beoptraagt sinn. Dat sinn zum Beispill awer Seniorien, Fleegeheemer, mee och Schoulen a Crèche, déi mam Staat eng Konventioun hunn an och mat Steiergelder bezuelt ginn.

D'Petitiounskommissioun hält hei fest, dass eng Entrevue mam Ombudsman an den zoustänneg Kommissiounen sollt organiséiert ginn, fir iwwert dës Recommendatioun ze schwätzen.

D'Petitiounskommissioun seet der Madamm Monti an hirer Funktioun als Ombudsman souwéi hirer ganzer Ekip villmools Merci fir déi wäertvoll Aarbecht, déi si geleescht hunn.

Här President, ech kommen zum Schluss. Dat heite war mäin éischte Rapport an der Chamber. An ech muss soen, datt et flott ass, hei emol ganz neutral kënnen d'Saachen ze verfollegen a mir esou e globaalt Bild vum ganzen Dossier kënnen ze maachen. Et war sécher vill Aarbecht, fir dee Rapport hei opzustellen, ma ech hat eng gutt Ergänzung, notament vum Joé Spier, deem ech nach eng kéier Merci wëll soe fir seng Hëllef, an dem Gilles Mertz an eisem Büro, dee mech iwwert dee ganze Rapport begleet huet.

Ech soen lech Merci.

► **M. Sven Clement** (*Piraten*). - Très bien!

► **M. Fernand Etgen**, *Président*. - Merci villmools dem Rapporteur, dem honorabelen Häre Marc Goergen. An als éischte Riedner ass den honorabelen Här Paul Galles agedroen. Här Galles, Dir hutt d'Wuert.

**Débat**

► **M. Paul Galles** (CSV). - Merci villmools, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen,

an engem Moment, an deem eis Aarbecht an der Chamber nawell relativ intensiv ass, wéi ech fannen, an an deem och Dag fir Dag nei Informatiounen op den Dësch kommen a mer déi musse verschaffen, behandle mer haut also de Rapport vum Ombudsman.

An ech wëll dem Rapporteur, dem Marc Goergen, deen eis de „Rapport vum Rapport“ gemaach huet, villmools Merci soe fir seng mündlech a seng schrëftlech Beméiungen. An et ass mer wichteg an och richtig, hei direkt och dem Ombudsman, dem Claudia Monti, a senger Mataarbechter a Mataarbechterinne Merci ze soe fir deen ausféierleche Rapport, deen immens interessant ass an och ganz viles offeet.

A well et fir mech och deen éischte Rapport vum Ombudsman ass, deen ech därfer kommentéieren, iwwert deen ech hei därfer schwätzen, erlaabt mer ze bemierken, wéi hëllefäich ech et an deem Rapport fonnt hunn, dass do zum Beispill e Lexique ze fannen ass an och d'Exemples de bonne pratique. Ech fannen dat nämlech net selbstverständlech, dass d'Leit sech d'Méi maachen, e Rapport esou duerzestellen, dass e liesergerecht ass, dass ee weess, mat wat fir enge Vokabelen een et do eigentlech ze dinn huet, an dass och eng Approche behale gëtt, déi eigentlech vum Fong hier positiv ass mat den Exemples de bonne pratique.

A mëtten an dëser spezieller Zäit, Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, ass et dofir gutt, dass mer dese Rapport zesummen hei diskutéieren. Well hannen um Enn representéiert dese Rapport vum Ombudsman eng Donnée, déi an dese Méint mat onerwaarter Heftegkeet vun Aktualitéit ginn ass an déi eis duerch déi ganz Coronazäit erduerch begleet, an zwar: De Staat muss funktionéieren an op de Staat, op seng Institutiounen muss ee sech kënne verlossen.

Dat, wat d'Grondvoraussetzung ass fir d'Meeschtere vun der sanitärer Kris a wat mer hei am héijen Haus och oft kontrovers diskutéieren, ass zugläich den Inhalt vum Rapport vum Ombudsman: De Staat muss funktionéieren. D'Institutiounen mussen funktionéieren. A wat an dëser Kris eng sanitär, eng ekonomesch an eng sozial Bedéiung huet, gëtt an dësem Rapport ënner engem ganz aneren a besonnesche Bléckwénkel gekuckt, nämlech: Funktionéiert de Staat als Interlocuteur vum Bierger? A wann ee sou wëllt, ass dat vläicht souguer seng nobelst Aufgab, déi en huet: am Dëngscht ze stoe vun de Bierger. Well et ass awer esou: An enger Demokratie ass de Souverän hannen um Enn d'Vollek.

Dofir ass et och sënnvoll, dass dese Rapport iwwert d'Petitiounskommissioun leeft, well si ganz besonnesch intensiv e Bindeglicd duerstellt tëschent de Bierger an de Pouvoiren am Staat. Et geet zudéist drëm, dass de Bierger an d'Biergerin op mündeg an onkomplizéiert Aart a Weis un dësem Staat kënnen deelhuelen, also un der Politik am wäiteste Sënn. A grad dofir ass d'Aufgab vum Ombudsman esou eng wichteg an eng zentral. Et geet drëm, dass de Kontakt tëschent de Bierger an der Administratioun funktionéiert, dass Rechter verteidegt ginn, dass Servicer seriö geholl ginn an honoréiert ginn, dass emol iwwerflëssege Sprengstoff entschäerft gëtt an dass trotzdem kloer Linnen a Procedure bestinn, agehale ginn, d'Gesetzer respektéiert ginn an d'Menschlechkeet verteidegt gëtt.

Här President, Léif Kolleeginnen a Kolleegen, grad well mer an dëser besonnescher Situatioun vun der sanitärer Kris sinn, erlaben ech mer, net ze wäit auszuhuelen an näischt sichen ze goen, wat ech just géif siche goen, fir eppes sichen ze goen. Mee ech erlabe mer, de Rapport vum Ombudsman kuerz a fënnel Punkten ze kommentéieren.

Deen éischten: de Bléck op déi Haaptberäicher, an deenen den Ombudsman am meeschte sollicitéiert gëtt, well dat ass keen onschëllegen oder reng statistesche Constat.

Et handelt sech dobäi ëm déi Beräicher, an deenen d'Verhältnis tëschent Bierger a Staat op eng besonnesch Aart a Weis ugespaant ass a besonnesch wichteg ass. Dat sinn déi Punkten, op deenen d'Biergerinnen an d'Bierger besonnesch intensiv ëm hir Rechter kämpfen a besonnesch gutt wëlle vum Staat verstane ginn, well et hir ganz vital Beräicher sinn. An da veronnert et jo net, dass déi Theemeberäicher, an deenen den Ombudsman am meeschte sollicitéiert gëtt, d'Beräicher si vun der Famill, mee och vum Beruff, dem Chômage, der Pension an der Krankheet. An dann natierlech d'Wunnen, an och ganz vill d'Studéieren, wat fir déi Jonk oft den haaptsächleche vitale Beräich ass, well en ze dinn huet mat der Gestalt vum hirer Zukunft.

An, Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, ech mengen, dass et fir eis heibannen immens wichteg ass ze verstoen, dass dat net nëmmen einfach esou plakeg Zuele sinn, déi do am Raum stinn, mee dass sech hannert dese Reklamatiounen a Kontakter ganz vital Froe verstoppen. Froen, déi fir eis Bierger a Bierge-





rinnen oft d'Zefriddenheet vun hirem Liewen ausmaachen an déi oft direkt mat hirer Wüerd a mat hirem Gléck ze dinn hunn. An ech fannen et ganz wichteg, dass mer mierken an dass mer och bemierken, dass mer et mat Mënschen ze dinn hunn, déi vum Staat wierklech eppes erwaarden, déi op d'Institutionen, de Staat an d'Gemengen an d'Ministère waarden, well dorun en Deel vun hirer Zefriddenheet a vun hirem Gléck hânt.

Et ass wouer, dass den Ombudsman och bemierkt, dass eng Rei Leit sech relativ offensiv bis aggressiv verhalten. Mee ech fannen et trotzdeem wichteg, dass mer eis drun erënneren, dass et net eleng ëm fundamental Rechter vun de Bierger geet, mee och ëm zudéifst liewensentscheedend, vital Froen. An anere Wieder: Mir kënnen heibannen dozou bäidroen, dass Mënschen an hire perséinleche vitale Froe gehollef kréien.

Deen zweete Punkt: D'Vertrauen an de Staat ass keng Selbstverständlechkeet, mee en Hauptfacteur vum Bien-être. Iwwregens ass d'Vertrauen an de Staat den Indicateur N° 50 am PIB du bien-être am Beräich Governance and civic engagement. A lescht Etüde weisen, dass zu Lëtzebuerg am Verglach zu deenen aneren EU-Staaten d'Vertrauen an de Staat zimmlech héich ass. Wéi kéint et och anescht sinn an engem Land, an deem mer vum „Pappa Staat“ schwätzen? Am Eurobarometer kënnt reegelméisseg eraus, dass d'Lëtzeburger insgesamt en zimmlech héicht Vertrauen an Europa, an de Staat, an d'Regierung an och an d'Parlament hunn.

Mee d' „Regards“ Nummer 08 vum Statec aus dem Mäerz 2016 hunn och gewisen, dass am Verglach zu 2001 an 2008 zu Lëtzebuerg d'Vertraue grad an d'Regierung an an d'Chamber konstant an uerg erogaangen ass, vläicht parallel zu enger Zounam vun enger gewëssener Politikverdrossenheet. An déi spontan Etüd vu Quest aus dem Abrëll 2020 iwwert déi éischt instinktiv Effekter vun der Coronakris huet gewisen, dass d'Vertraue grad elo awer zimmlech héich ass, bei 93 % fir d'Institutions de santé - si hu Vertrauen an déi Institutionen -, dovou 47 % souguer e ganz staarkt Vertrauen, 88 % an d'Regierung an 83 %, léif Kolleeginnen a Kolleegen, an eis, d'Chamber, ...

► **Une voix.** - Très bien!

► **M. Paul Galles** (CSV). - ... dovou 35 % an 22 % souguer e ganz staarkt Vertrauen.

**(Exclamations)**

An enger Kris weess een, op wien ee sech verlosse soll a kann an hoffentlech och wäert.

Dofir sollte mer, Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, d'Tatsaach, dass d'Ombudsfra eis all Joer e Rapport mécht, verstoen als Deel vun eiser Verantwortung, fir de Bierger a Biergerinne Vertrauen an d'Institutionen ze erméiglechen, während enger Kris, mee och onofhängeg vun enger Kris.

Mee et sinn nach zwou weider Saachen dozou ze soen. D'Resultater vum Statec aus de „Regards“ Nummer 08, déi ech genannt hunn, sollten eis alarméieren, eis net op de Lorberen auszerouen, besonnesch dann, wann et guer keng Lorbere méi gëtt.

An dat anert: Wann de Staat just e „Pappa Staat“ ass, deen als Serviceprovider funktionéiert, da si mer an enger geféierlech Konstellatioun. Et wär e bessert Zil, eis esou opzustellen, dass mer d'Eigenverantwortung vun de Bierger fërderen a fuerderen. Well eng Gesellschaft baut sech net eleng aus staarken Institutionen op, mee genausou aus engagéierten an aus motivéierte Bierger, Mënschen, déi sech fir dat guut Funktionéiere vun der Gesellschaft matverantwortlech fillen.

Deen drëtten Punkt, Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, ass déi Fro, vun där ech mengen, dass se an deem Rapport déi meeschten Diskussioun verdéngt: d'Fro, an den Här Rapport ass schonn drop agaangen, ob déi privat Träger, déi par délégation e Service public assureieren, och kënnen an de Wierkungsberäich vum Ombudsman ageschloss ginn, wéi de Rapportier et och virdrun erkläert huet. Verstärkt gëtt dës Fro nämlech duerch zwee aner Faiten. Deen een ass den oppene Brëf gewiescht vun enger Rei Organisation, an zwar der CCDH, dem CET an eeben dem Ombudsman, déi sech am Bezuch op de Beräich vum Handicap gefrot hunn, wouhinne sech d'Leit da fir eng Beschwerde wende kënnen. An deen anere Fait ass d'Tatsaach, dass déi dote Fro scho viru ronn zéng Joer hei am Haus diskutéiert ginn ass, also scho méi laang bewosst a gewosst ass.

Mir sinn an eiser Fraktioun der Meinung, dass onbedéngt eppes geschéie muss, dass entweder och dës Beneficiairen a Clienten an hir Leit sech mussen kënnen un den Ombudsman wenden oder dass eng aner ëffentlech Tëschenintanz geschafe gëtt. Woubäi mer awer kloer eng Präferenz dofir hunn, net nach eppes Neies an

Zousätzlech ze schafen, mee d'Kompetenze vum Ombudsman an deem Sënn ze erweidern. Mir begrëissen op alle Fall d'Propos, dëse Punkt an der Kommissioun ze diskutéieren.

Dee véierte Punkt, Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, betrëfft d'Tatsaach, dass souwuel de Staat wéi och d'Gemenge vun deem Rapport vum Ombudsman betrëfft sinn. Et fält op, dass vill méi Fäll de Staat, also d'Ministèren, betreffe wéi d'Gemengen, dass awer den Taux de correction op Staatsniveau e bësse méi héich ass wéi op Gemengenniveau. Bei der Presentatioun vun hirem Rapport an der Chamberskommissioun huet d'Madamm Monti vun hiren oft méi zéien Erfarunge mat der Gemeng geschwat a vun hirer Absicht, vun elo un och emol eng kéier Nimm vu Gemengen ze nennen. Ënnert der Konditioun, dass eis alleguerte bewosst ass, dass souwuel Gemeng wéi och Buergermeeschter net censéiert sinn, géint d'Gesetzter ze verstoussen, kann een esou ee Schrëtt duerchaus novollzéien, wann et ugemoss an noutwendeg ass, esou eppes wéi eng Ultima ratio.

Dee fënnefte Punkt ass eis Ënnerstützung dofir, dass an all deene Prozeduren a Courrieren, wou de Bierger oder d'Biergerin matgedeelt kréien, dass se zum Beispill d'Recht hunn, viru e Verwaltungsgesetz ze zéien, hinnen och kloer an d'äitlech signaliséiert gëtt, dass se och d'Recht hunn, den Ombudsman unzeruffen. Am Sënn vun der Transparenz mussen d'Bierger iwwer all hir Rechter opgeklärt ginn, wou se kënnen an dierfen hir Rechter akloer a auferderen, an doriwwer, dass et virum Gericht och nach aner effikass Weeër ginn, déi - well et hei ëm den Ombudsman geet - och op parlamentareschem Niveau rapportéiert an hei seriö geholl ginn.

Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, de Rapport vum Ombudsman enthält immens vill Eenzelfäll. An et war interessant, immens interessant, an deenen eenzele Kommissiounen d'Diskussiounen zu deene Fäll ze verfollegen. Fir déi vital Wichtegkeet vun den Theemen ze ënnersträichen, well ech vum Gemengenniveau just zum Beispill d'Fro vun der Referenzadress erwänen, déi méi oft am Rapport vum Ombudsman virkënnt. An op Ministèreniveau war ech derbäi, bei deem ganz intensiven Austausch iwwert de Regroupement familial, wat jo fir eng ganz Rei Leit hir Haupt-Raison-d'être ass a wou elo en Avant-projet de loi soll dozou féieren, dass den Delai vun der Demande vun dräi op sechs Méint an d'Luucht soll gesat ginn.

Oder en anert Beispill war an der Kommissioun vun der Sécurité sociale den Austausch iwwert d'CNS, déi 800.000 Assurée versuergt an deeglech ronn 10.000 Courrieren traitéiert. An den Diskussiounen ronderëm de Rapport krute mer gesot, dass d'CNS sech eng Charta fir den Accueil ausschafft, souwuel fir de physischen Accueil op der Plaz wéi och fir dat méi séiert Beäntwerte vum Courier.

Dat si Beispiller, déi ënnersträichen, dass dësen Exercice, dee mer haut hei an der Chamber maachen, net ëmoss ass. A si si konkret Uläss, fir dem Ombudsman nach eemol ganz häerzlech Merci ze soe fir d'Aarbecht an den Asaz am Interessi vun all eise Bierger a Biergerinnen.

Ech soen lech Merci.

► **M. Fernand Etgen**, *Präsident*. - Merci villmools, Här Galles. Nächste Riedner ass den honorablen Här Frank Colabianchi. Här Colabianchi, Dir hutt d'Wuert.

**(Brouhaha)**

► **M. Frank Colabianchi** (DP). - Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, mir diskutéieren haut de Rapport 2018 vum Ombudsman, also vun der Madamm Claudia Monti an hirer ganzer Ekip.

Aus verschiddenen Ursaache si mir e bëssen a Versuch geroden, mee et gesäit jo esou aus, datt mer dëst Joer, trotz der Coronapandemie, och nach de Rapport vum leschte Joer presentéiert kréien, fir da méi zäitno mat eisen Diskussiounen kënnen ze sinn.

De Rapport fir 2018, den zweete vun der Madamm Monti, ass op alle Fall komplett, lieserlech a gëtt eis e ganz kloert Bild vun der Aarbecht vum Ombudsman. Merci virop fir dëst guut strukturéiert Dokument.

Erlaabt mer och direkt am Ufank, en zweete Merci un de Rapporteur Marc Goergen fir säi gudden an ausféierleche schrëftlechen a mëndleche Rapport ze riichten!

Zu Lëtzebuerg schwätzt mer vum Ombudsman, egal ob de Mediateur elo e Mann, wéi de Marc Fischbach, oder eng Damm ass, wéi d'Lydie Err oder elo d'Madamm Claudia Monti. Mir schwätze vun enger Institution, vun enger Persoun, déi d'Rechter vun de Bierger a Biergerinne vis-à-vis vun enger Verwaltung, sief et Staat oder Gemeng, respektiv engem Etablissement public, dee vu Staat oder Gemeng ofhânt, vertrëtt, dëst onofhängeg a fir näischt, also gratis. An dat ass guut esou.

D'Politik ass fir d'Leit do an net ëmgedrëit. Mir mussen derfir suergen, datt de Bierger eng Plaz, eng Ulafstell huet, un déi e sech wenne kann, wann e sech vun ëffentlechen Instanze mëssverstanen oder ongerecht behandelt fillt.

Déi patriarchalesch Zäiten, an deenen de Bierger autoritär vun uewen erof behandelt ginn ass, sinn eriwuer. Et ass am Fong wéi am private Liewen: Vill vun eis erënneren sech un déi klasesch Äntwert vun hiren Elteren oder Grousselteren, vum Schoulpersonal oder vum Paschtouer, wann een hinnen eng méi onbequeem Fro gestallt huet. Do krut ee méi wéi eng kéier ze héieren: „Dat ass eeben esou. Basta!“ Oder nach méi schlëmm: „Dofir! Schluss, Punkt, fäerdeg!“

► **M. Mars Di Bartolomeo** (LSAP). - Et krut een och heiansdo eng an d'Schnëss.

**(Hilarité)**

► **M. Frank Colabianchi** (DP). - Dat wollt ech mer op der Tribün hei net erlaben ze soen.

**(Brouhaha)**

► **M. André Bauler** (DP). - Bleift beim Thema, wannechgelift!

► **M. Frank Colabianchi** (DP). - Déi Zäite si wéi gesot eriwuer. Haut akzeptéiert e Kand oder e Jugendlechen esou Äntwerten net méi. An och dat ass guut esou.

An esou ass et net nëmmen an der Famill, awer och an eiser Gesellschaft mat eise Bierger. Eng schlecht Kommunikatioun féiert zu Onzefriddenheet a Mësstrauen. Et kënnt zu engem Verloscht vum Vertrauen an eis Institutionen. Den Dialog, d'Kommunikatioun mussen verständlech sinn, wa méiglech perséinlech, ouni banal oder generell Flöskelen. Als Staat, als Gemeng, als Verwaltung si mir eise Bierger eng uerdentlech, fondéiert a korrekt Äntwert schëlleg.

► **M. Marc Goergen** (Piraten). - Ganz guut!

► **M. Frank Colabianchi** (DP). - De Bierger muss iwwerzeegt sinn an d'Gefill hunn, datt en onparteiesch a gerecht behandelt gëtt. Nëmme op déi Manéier schafft ee Vertrauen. A Vertrauen ass e Kärstéck vun der Relatioun vum Bierger mat Staat a Gemeng.

Sollt den Dialog tëscht Bierger a Verwaltung awer net méiglech sinn, dann ass et um Service vum Ombudsman, fir eng Reklamatioun ze kontrolléieren, den Dossier unzehuelen an dann als Intermediaire nach eemol bei der Administration nozehaken, fir datt et nees zu engem konstruktiven Dialog kënnt an och fir auszeschleissen, datt all Mëssel direkt op d'Gericht geet. Reegelméisseg Gespréicher vum Ombudsman mat de Verwaltungen, déi viséiert sinn, sinn heifir eng wichteg Hëllef, well d'Relatiounen verbessert ginn an de Mediateur méi Aischt an eng besser Vue vun der Problematik kritt.

Mir mussen derfir suergen, datt d'Administration vu Staat a Gemeng mam Bierger am Dialog bleiwen, datt mer matenee schwätzen. Well ouni Austausch kann eng Gesellschaft net funktionéieren. An ouni Vertrauen an eis Institution geet et och net. An deem Sënn hu sech och den Här Marc Fischbach 2011 an d'Madamm Lydie Err 2012 an hire Rapporte geäussert.

Här President, wat ech als Buergermeeschter „vun enger mëttelgrousser Landgemeng“ - en Zitat vu mengem Kolleeg Gilles Roth, wéi dee géif soen -, wat ech an deem Kontext iwwerhaupt net verstinn, datt ass de Virwurf am Rapport, datt et nach ëmmer Gemenge ginn, déi hiren Awunner net op e Courier äntworten an och dem Ombudsman seng Nofroen ignoréieren. Do soen ech ganz d'äitlech: Dat geet net! Wann eppes onkloer ass, da muss dat gekläert ginn. A wann eppes falsch ass, da muss dat revidéiert ginn.

► **Plusieurs voix.** - Très bien!

► **M. Frank Colabianchi** (DP). - Fir Drock ze maachen, huet de Mediateur ugekënnegt, esou e passiivt Verhalte vu verschiddene Gemengen un de Pranger ze stellen; well et ass Pflicht, mam Ombudsman ze kollaboréieren - wat vläicht oft verkannt gëtt. Zudeem gëtt d'„bonne conduite administrative“, déi de 27. Januar 2017 definéiert gouf, vu Verschiddenen net respektéiert. Och wann et e puer schwartz Schof gëtt, gouf awer ausdrécklech vun der Madamm Monti ënnerstrach, datt vill Gemenge vurbildlech mam Mediateur schaffen.

Här President, wéi all Joer huet den Ombudsman och am Rapport vun 2018 Reklamatiounen gemaach. De Klassiker vun deenen Doleancen ass sonner Zweifel de Wonsch, datt de Mediateur och ka bei privaten Etablissementen aktiv ginn, déi hir Revenuen zum Deel oder souguer ganz vum Staat kréien, also zum Beispill an Altersheemer, Kannerheemer, Foyere fir Demandeurs de protection internationale oder och fir Personnes à besoins spécifiques; an iwwerhaupt am ganze konventionéierte Beräich.

D'Gesetz vum 22. August 2003 schléisst dëse Secteur aus de Kompetenze vum Ombudsman aus. Vun do kéimen awer reegelméisseg Nout-appeller vu Leit, déi an deenen Arichtungen liewen an déi schlecht dru sinn, ënnersträicht den Ombudsman. An aneren europäesche Länner, bei eisen Nopere Belsch a Frankräich beispillsweis, wier do eng onofhängeg Mediation méiglech. Ech géif mengen, dat wier e Punkt, deen et derwäert ass, fir sech Gedanken doriwwer ze maachen. An dat ass vu menge Virriedner jo och schonns op dëser Tribün gesot ginn.

Just niewebäi nach bemierkt: Schon den éischten Ombudsman, den Här Marc Fischbach, huet zu senger Zäit gefrot, datt de Mediateur d'Recht sollt kréien, fir op deene Plaze kënnen aktiv ze ginn. Et gëtt fir déi Etablissementen nämlech keng onofhängeg Kontroll respektiv keng Mediation. Den Ombudsman kritt do ënnert der Hand heiansdo de Reproche gemaach, datt en iwwerall vermëttelen wëllt. Et schéngt mir awer logesch a konsequent, datt de Mediateur déi Roll als onofhängegen Acteur iwwerhuele kéint, och wann, an dat wär eng logesch Konsequenz, en dofir natierlech méi Personal bräicht.

E puer aner - als Beispill - méi generell Remarque bezéie sech dorobber, datt d'Kommunikatioun op munche Plazen nach Sputt no uewen huet. Ma et gëtt schonns Fortschrëtt par rapport zur Vergaangenheet. Allgemeng ass et esou, datt verschidde Verwaltungen bei engem Refus op eng Demande net an hirem Schreiwes erimmen, datt de Bierger e Recours géint eng Decisioun maache kann oder sech un de Büro vum Mediateur wende kann. Dacks insistéiert den Ombudsman och drop, datt d'Verwaltungen net just sollen iwwer Internet accessibel sinn, ma och iwwer eng Hotline. Mir sollten net vergiessen, datt et och zu Lëtzebuerg nach Leit ginn, déi aus diversen Ursaache keen Internet hunn.

Wéi gewinnt geet den Ombudsman a sengem Rapport op Beispiller vu Reklamatiounen an. D'Ministèren, déi am meeschte betrëfft sinn, sinn den Ausseministère, d'Sécurité sociale, d'Finanzen, d'Famill, Integratioun a Groussregion. De Gros vun den Dossieren dovunner betrëfft d'Immigratioun, d'Sécurité sociale, d'Fiskalitéit, den Emploi, de Logement an den Enseignement supérieur.

Et geet do méi prezis ëm d'Protection internationale, d'Openthaltsgeneemegungen, de Regroupement familial, dee scho genannt ginn ass, d'Pensiounen, berufflech Reklassementer, Remboursementen vun der Gesondheetskeess, Froen am Kontext mat den direkten oder indirekte Steieren, Demandé fir Chômage, Logementshëlfe, Sozialvunnungen oder och nach Studiebahnhëlfe.

Dacks geet et ëm d'Delaie vun den Äntworten oder eeben ëm de Fait, datt iwwerhaupt keng Äntwert kënnt, also déi feelend Bereitschaft fir ze kommunikéieren oder d'Tendenz, fir sougenannten Nullachtfünfzehn-, also Standardantworten ze verschécken. Et soll, nee, et muss mat Respekt kommunizéiert ginn. De Bierger soll spieren, datt säin Uleies seriö geholl gëtt an datt sech Gedanken iwwer seng Doleance gemaach goufen. Versteedemecho a méi Rücksicht kënnen oft d'Situatioun deblockéieren.

Sécher, Reglementer a Gesetzter mussen agehale ginn. Oft sinn dës awer schwierig ze verstoen. A just dofir ass et wichteg, dës net blann oder stuer unzewennen, awer de Leit kloer an d'äitlech ze erklären, wat hir Rechter a Méiglechkeete sinn.

D'Aarbecht vum Ombudsman ass an engem gewëssene Sënn e Spigelbild vum Zoustand vun der Gesellschaft, an där mir liewen. 2018 gouf et wuel e klengen Réckgang am Verglach mat 2017, wat d'Reklamatiounen ugeet. D'Zuele goufe genannt: 2017 waren et 1.149 Reklamatiounen an et gouf en Taux de correction vu 86,8 %. 2018 waren et 957 Reklamatiounen, mat engem Taux de correction vu 74,3 %, wou besonnesch um Niveau, an dat soll een awer ervirsträichen, vun de Gemengen en Effort par rapport zum Joer virdrun ze verzechnen ass.

Dëst kéint jo optimisteschem stëmmen, awer et dierf een net vergiessen, dass dat zwee Joer hier ass an datt déi wirtschaftlech a sozial Situatioun am Laf vum Joer 2020 mat der Coronakris sécher net besser gëtt. Dofir sollte mir déi Rapporten hei ganz genee suivéieren.

Och den Ament sinn d'Evergreens an der Hitparad vun de Reklamatiounssujete beim Ombudsman d'Steieren, d'Schoulboursen, de Logement, d'ADEM an d'Allocation de vie chère, wéi d'Madamm Monti mir gesot huet, an - an dat ass dach preoccupant - si hätt ëmmer méi mat Leit ze dinn, déi carrement Angscht ëm hir





Existenz hätten. An dat ass wierklech bedenk-lech!

Här President, léif Kolleeginnen, léif Kolleegen, en attendant de Rapport 2019, dee mer nach dëst Joer solle kréien, wëll ech der ganzer Ekip vum Ombudsman fir hiert Engagement an hir wichteg Aarbecht felicitéieren an hinne wën-schen, dass se op der dach insgesamt positiver Schinn weider virukommen.

Ech soen Iech Merci fir d'Nolauschteren.

► **Plusieurs voix.** - Très bien!

► **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci, Här Colabianchi. An da wier et un der honorabeler Madamm Simone Asselborn-Bintz. Madamm Asselborn-Bintz, Dir hutt d'Wuert.

► **Mme Simone Asselborn-Bintz (LSAP).** - Merci, Här President. Dir Dammen an Dir Hären, dee wichtigste Wäert vun enger demo-kratescher Gesellschaft ass d'Vertrauen, d'Vetraue vun de Bierger an d'Verwaltunge vun engem Land. Dat heescht net onbedéngt, dass d'Bierger mat allen Decisiounen mussen d'accord sinn, mee dass een als Bierger kann drop vertrauen, dass eis Verwaltungen, kom-munal oder national, all Bierger gerecht be-handelen, egal ob d'Decisioun an hirer Faveur ass oder och net.

An dofir muss d'Kommunikatioun och stëm-men. Eng gutt Kommunikatioun ass den A an den O, fir dass engersäits jidderee versteet, ëm wat et geet, an anerersäits och zesumme ka ge-kuckt ginn, am Fall vun engem Litige, fir aus der mësslecher Situatioun erauszekommen. Wichtig ass, dass een dobäi als Bierger bei de Verwaltunge Gehéier féint an d'Decisiounen vun de Verwaltunge versteet an am beschte Fall als gerecht empfénnt. Dat stäerkt dem Bierger säi Verständnis an d'Vertrauen an d'Ins-titutiuonen an och an d'Politik. Natierlech musse sämtlech Decisiounen och op enger legaler Basis fundéiert sinn.

Fir ënner anerem dëst Vertrauen ze stäerken an eventuell Blockaden zwëschent de Verwaltungen an dem Bierger seier an onkomplizéiert ze léisen, ouni en deieren Detour iwwert d'Gerii-chter maachen ze mussen, an den Dialog tëscht de Verwaltungen an de Bierger ze förde-ren, gouf den Ombudsman geschaf.

Ech wëll direkt op dëser Plaz dem Rapporteur Merci soe fir säi schrëfflechen a mündleche Rapport, wou hie schonns op déi Haaptpunk-ten agang ass. Ech wëll awer e puer Saa-chen ënnersträichen, déi mir a menger Frak-tioun besonnesch um Härz leien.

D'Majoritéit vun de Verwaltungen hunn eng ex-zellent Aarbechtsrelatioun mat dem Ombuds-man, wat dësen och a sengem Rapport ënner-sträicht. Als LSAP-Fraktioun kënne mer dat näm-men ënnersträichen a begrëssen. Am Ganzen ass en Taux de correction, an ech widderhuelen dat, wat scho gesot ginn ass, fir 2018 vu 74,3 % erreecht ginn. Wann een e bësse méi op déi eenzel Verwaltungen oder Administratiounen ageet, kann ee bemierken, dass bei deene meeschte staatleche Verwaltungen eng Verbes-serung stattfonnt huet. Engersäits si manner Reklamatiounen erakomm an awer ass den Taux de correction eropgaange vis-à-vis vun 2017.

Interessant ze notéieren ass zum Beispill den Ausseministère, wou déi meescht Reklama-tiounen ze vermierke sinn an en Taux de cor-rection vun 93,3 % awer do ass, wat en Zeeche vu gudder Zesummenaarbecht ass. Hei dréit d'Aarbecht vun der Madamm Monti ënner an-erem derzou bäi, alle Betraffenen eng einfach, onkomplizéiert Méiglechkeet ze ginn, fir hir Decisiounen ze hannerfroen, zousätzlech Infor-matiounen ze kréien oder falsch Decisiounen korrigéiert ze kréien.

An aneren Administratiounen, wéi zum Beispill dem Ministère de la Sécurité sociale, si méi Reklamatiounen ze verzechnen. An do ass den Taux de correction par rapport zum Joer virdrun eropgaangen. Oder och iwwert de Mi-nistère de la Famille et de l'Intégration a Grande Région si méi Reklamatiounen bei der Madamm Monti erakomm, an awer och e bes-seren Taux. Ech ginn elo net op all eenzel Ad-ministratioun an. Mee ech wollt just heimmadder beweisen, dass eng gutt Aarbecht gelescht ginn ass an am Fall vu Reklamatiounen och e gudde Suivi gemaach gëtt, wat immens wich-tig ass.

D'Madamm Monti setzt op Kommunikatioun. An dat fanne mir och ganz richtig esou. Si huet an hirem Rapport och ervirgestrach, dass si et fir wichtig féint, déi eenzel Administra-tiounen opzesichen an d'Gespréich ze sichen, wat weesentlech bei der Léisung vun de Pro-blemer hëllef kann an et och am Endeffekt mécht.

Am Groussen a Ganze konnt een am Rapport vum Ombudsman liesen, dass d'Relatioun mat de Verwaltunge ganz gutt ass, an dat konnten och d'Kommissiounen an hire Berichter be-stätigen. An eng ganz Partie vu Kommissioun-en hu mat Satisfaktioun festgestallt, dass guer keng Observatioun vum Ombudsman festge-hale gouf.

E klenkt Wuert zu de Gemengen: Am Joer 2018 sinn am Ganzen, wéi och scho gesot ginn ass, 97 Reklamatiounen vu Problemer mat Geme-nen un den Ombudsman agereecht ginn. Dovun huet d'Madamm Monti 35-mol bei de Gemengen intervenéiert an do ass den Taux de correction bei 71,4 %. Am Joer virdru war den Taux do weesentlech méi schlecht. Dëst weist op en Neits, dass dacks op dësem Wee, also vum Ombudsman, Decisiounen kënne geännert ginn. Interventiounen sinn also net nëmme gerechtfertegt, mee souguer noutwendeg. E weidert Zeechen also, dass de System vum Ombudsman gutt fonctionéiert.

D'Madamm Monti weist sech och erfreet, dass déi meescht Gemenge par rapport zum Joer vir-dru wierklech Efforte gemaach hunn. An d'Inte-rieurskommissioun bestätegt dat och. Et ass och fir d'Kommissioun eminent, dass d'Gemengen d'Kommunikatioun sichen an den Dialog.

Den Ombudsman kann nëmmen uerdentlech schaffen, wann och all Gemengen an aner Ver-waltungen an engem rasonabelen Delai op d'Froe vum Ombudsman äntweren. Dofir ass och vun eiser Säit aus de Gemenge mat op de Wee ze ginn, de Kontakt mat dem Ombuds-man ze sichen an de Problemer net aus dem Wee ze goen. Et ass schued, dass een hautdes-daags net op Bréiwer reagéiert, egal vu wem se kommen. Am Endeffekt wëllen all Bedeelegt dat selwecht: hir Klienten, dat heescht an deem heite Fall, d'Bierger vun der Gemeng, zefriddenzestellen. An dat soll och jidderee jid-derengem schëlleg sinn.

Här President, an der Recommandatioun 51 fuerdert den Ombudsman eng Erweiterung vu senge Kompetenzen - jo, an och ech ginn dorop an, ech mengen, dat wäerte mer nach e puermol héieren haut. Am Moment kann d'Ins-titutiuon jo just intervenéieren, wann et sech ëm e Problem an engem Etablissement public handelt. Wéi och scho gesot ginn ass, fuerdert elo den Ombudsman, fir do eng Erweiterung ze kréien. Duerch dee klengen Ennerscheid kéint den Ombudsman dann och an deenen aneren Etablissements, déi och scho virdrun ernimmt gi sinn, aktiv ginn.

Mir als LSAP-Fraktioun sinn der Meenung, dass den Ombudsman dat an Zukunft soll maachen a méi Kompetenze soll kréien, fir bei allen Eta-blissementer, déi fir de Staat oder d'Gemeng eng ëffentlech Missioun exercéieren, kënnen aktiv ze ginn.

Eng aner interessant Pist an der Recommandatioun ass d'Suspensioun vum Délai de recours. Hei proposéiert den Ombudsman, dass déi juristesche Delaien net lafe sollen, wann hie saisiéiert ass. De Problem, deen aktuell besteet, ass: De Bierger huet e Problem, e saisiéiert den Om-budsman, mee säin Delai, fir Recours ze maachen, leeft weider. Onofhängeg vum Succès vum Ombudsman ass de Bierger dann awer forcéiert, e Recours ze maachen, fir säi Moyen de recours net ze verléieren. Domat gëtt de Bierger quasi forcéiert, eng Prozedur viru Gericht ze lancéieren, obwuel den Ombudsman bis dohin-ner nach net richtig konnt schaffen.

Eng interessant Propos vum Ombudsman wier dann notament, dass eng Saisie vum Om-budsman déi Delaie géif fir dräi Méint ausset-zen. Mir als LSAP sinn och dofir, dass mer soll-en iwwer esou eng Upassung nodenken.

Dir Dammen an Dir Hären, Här President, vu dass de Rapport vun der Madamm Monti ganz an den Detail geet an och de Rapport vum Rap-porteur eis ganz vill Opschloss iwwert d'Aar-becht vum Ombudsman ginn huet, wëllt ech perséinlech dat elo net hei weider ausféieren.

Ech wëllt awer op dëser Plaz der Madamm Monti an der ganzer Ekip vun hirem Service en décke Merci soe fir hir exzellente Aarbecht. Déi vill traitéiert Affäre weisen, wéi wichtig dës Ins-titutiuon ass a wéi wichtig de mënschlechen As-pekt och um Niveau vun Administratioun an of-fizieller Säit ass. An dofir vun der sozialistescher Fraktioun eise Respekt an eise Mercil!

Ech soen Iech Merci fir d'Nolauschteren.

► **Plusieurs voix.** - Très bien!

► **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci vill-mools, Madamm Asselborn-Bintz. An ech ginn d'Wuert direkt weider un den honorabelen Här Marc Hansen. Här Hansen, Dir hutt d'Wuert.

► **M. Marc Hansen (déi gréng).** - Här, Pre-sident, léif Kolleeginnen a Kolleegen, als Eischt wëllt ech dem Rapporteur Marc Goergen Merci soe fir säi gudden schrëfflechen a mündleche Rapport. An da wëllt ech och dovunner pro-fitéieren, fir der Madamm Monti an hirer Ver-

waltung Merci ze soe fir hiren Engagement a fir hire Rapport 2018, deen hir Aarbecht exzellente dokumentéiert an illustriert, wéi eng Pro-blemer et um Terrain gëtt.

Den Ombudsman setzt sech dagdeeglech an, fir d'Relatioun tëschent de Bierger an den Administratiounen ze verbessern, Problemer ze léisen a fir gegebenefalls Virschléi ze maachen, fir Verbesserungen an den administrative Pro-zesser oder der Gesetzgebung ze maachen. Doduerch kann hien aktiv Inegalitéite bekämp-fen an ass domat e wichtige demokrateschen a rechtsstaatleche Pilier vun eiser Gesellschaft.

Den Ombudsman soll hëllefen, derfir ze suer-gen, dass de Bierger zu sengem Recht kënnt, respektiv dem Bierger ze erklären, wat eng De-cisioun vun der Verwaltung genau heescht, a gegebenefalls dem Bierger och matzedeele, dass d'Decisioun, déi d'Verwaltung geholl huet, richtig ass, an dass hie mat senger Reklama-tioun net am Recht ass.

D'Madamm Monti erklärt an hirem Rapport, dass hir e konstruktiven Dialog mat de Bierger an de Verwaltunge besonnesch um Härz läit. Nëmme esou kritt si déi néideg Informatioun-en iwwert de Fonctionnement vun de Verwal-tungen an d'Qualitéit vun de Services a kann de Verwaltungen en anere Bléckwénkel vermët-telen a fir Verständnis fir Decisiounen bei de Bier-ger suergen. déi gréng ënnerstëtzen dës Approche.

Ech wëllt da kuerz op d'Statistiken aus dësem Rapport vum Ombudsman agoen. D'Fro, déi sech bei dëse Statistike stellt, ass, wat déi genau Zilsetzung dovunner ass. Geet et just drëm, d'Aarbecht vum Ombudsman järelech ze dok-umentéieren, oder geet et och drëm, d'Evolu-tioun vun den Zuele an domat och d'Evolu-tioun vun de Verwaltungen am Émgang mat de Bierger ze analyséieren?

Wëllt ee méi eng global Vue kréien an d'Evolu-tioun suivéieren, wär et interessant, d'Statis-tiken aus de Rapporte vun deene verschiddene Joren ze vergläichen. E puer Beispiller: 2018 sinn 957 Reklamatiounen traitéiert ginn an 2017 1.149. Dëst kann heeschen, dass d'Ver-waltungen 2018 manner konfliktuell Deci-siounen geholl huet oder dass manner Leit mo-tivéiert waren, fir eng Reklamatioun un den Ombudsman ze riichten.

Eng extreem Froestellung dozou wär: Huet den Ombudsman seng Missioun erfüllt, wa keng Reklamatiounen méi erakommen? Wat bedeite keng Reklamatiounen méi? Heescht dat, dass d'Relatioun tëschent dem Bierger an de Verwal-tunge perfekt ass, d'Autoritéit vun de Verwal-tungen esou grouss ass? Oder dass d'Relatioun esou frustrant ass, dass kee Bierger méi Loscht huet, eng Reklamatioun ze maachen?

Och den Taux de correction ass interpretabel: 2017 louch den Taux de correction bei 86,8 % fir 385 Reklamatiounen an 2018 bei 74,3 % fir 331 Reklamatiounen. Heescht dee méi niddre-gen Taux de correction vun 2018, dass et dem Ombudsman net méiglech war, fir d'Verwal-tungen, déi net wollt kooperéieren, vun enger Feeldecisioun ze iwwerzeegen, oder heescht dat, dass d'Verwaltung méi richtig Decisiounen geholl hunn an de Bierger dëst net wëllt wou-erhunn?

Eng méi déifgräifend Analys vun deenen Zuele wär sécher interessant, géif awer elo hei op dëser Plaz de Kader sprengen. Weinst dës ver-schiddenen Interpretatiounsméiglechkeeten sinn déi gréng awer grad wéi d'Petitiounskommissi-oun der Meenung, dass et sennvoll wär, fir am Rapport an der Partie vun de Statistiken och d'Zuele vun de Jore virdrun ze integréieren, se mateneen ze vergläichen an eventuell Konklusiounen ze zéien.

Et ass awer kloer, dass ee sech net nëmme op Statistike ka baséieren, mee dass ee sech muss mat deenen eenzele Fäll befassen, fir genau ze verstoen, wou d'Problemer tëschent de Bierger an de Verwaltunge leien.

Här President, kuckt ee sech déi ënnerschidd-lech Reklamatiounen un, stellt ee fest, dass ee vun de kruziale Problemer d'Kommunikatioun ass. Et ka sinn, dass e Bierger eng Decisioun vun enger Verwaltung op ënnerschiddlech Ma-néieren net versteet. D'Decisioun ka fir de Bier-ger sënnegméiss net verständlech sinn. Et kann awer och sinn, dass de Bierger de Sënn vun der Äntwert versteet, mee net versteet, firwat d'De-cisioun vun der Verwaltung esou ass. An deenen zwee Fäll spillt d'Kommunikatioun vun der Verwaltung eng extreem wichteg Roll.

D'Verwaltung soll am Déngscht vum Bierger stoen an deemno muss hir Missioun si fir ze ga-rantéieren, dass dem Bierger d'Informatiounen, déi hie vun de Verwaltunge kritt, och verständ-lech sinn. Ass dëst net de Fall, kann et zu Kon-flikter mam Bierger féieren. D'Verwaltunge solle sech duerfir ëmmer d'Fro stellen, ob de Bierger d'Decisioun an déi entspreichend Expli-katiounen verstane huet. Ass dat net de Fall, ass et un der Verwaltung, fir dem Bierger dëst ver-

ständlech ze maachen, wann néideg mat engem Argumentaire a méi enger einfacher Sprooch.

Fir déi gréng ass dat eng Missioun vun der ëf-fentlecher Hand. Falls de Risiko besteet, dass vereinfacht Explikatiounen net all Aspekter vun der Problematik kënnen ofdecken, muss sech d'Fro gestallt ginn, ob een dem Bierger net zwou Explikatiounen soll zoukomme loos-sen: eng detailléiert, wou all Aspekter vun der Pro-blematik kloer argumentéiert sinn an op déi sech juristesche baséiert ka ginn, an eng verein-facht, op där vermierkt ass, dass déi detailléiert Versioun als juristesche Basis zielt.

Wann de Bierger mat enger Decisioun net aver-stanen ass, well en eng aner Meenung huet, misst d'Verwaltung dem Bierger net nëmme déi administrativ Erklärung zu hirer Decisioun ginn, mee och iwwert de politeschen Hanner-grond opklären. D'Fro stellt sech, ob dat esou gehandhaabt gëtt oder ob de Bierger d'Deci-sioun ouni Hannergrondinformatiounen matge-deelt kritt.

déi gréng sinn der Meenung, dass d'Verwaltun-gen an d'Gemenge mussen de Reflex hunn, fir selbstkritesch a flexibel mat hiren Decisiounen ëmzegoen, wa Bierger si kontaktéieren, well se mat enger Decisioun net averstane sinn oder se net verstane hunn. Flexibel, well et Situati-ounen ginn, déi net an den Texter virgesi sinn an e Refus mat sech bréngen, obwuel de Bier-ger a gudder Absicht gehandelt huet. An deem Fall muss am Dialog mam Bierger gekuckt ginn, ob et eng Léisung fir de Problem gëtt, idealerweis ouni mussen iwwert den Ombuds-man ze fueren. Natierlech muss och de Bierger gewëllt sinn ze verstoen, wat d'Verwaltung him wëllt matdeelen, an hie muss och aktiv hël-lefen, andeem en der Verwaltung all déi Don-néee gëtt, déi si fir hir Decisioun brauch.

An dësem Kader wëllt ech kuerz op d'Gemen-gen ze schwätze kommen. Den Ombudsman huet während senger Presentatioun vum Rapport an der Chamber besonnesch drop higewisen, dass verschidde Gemenge sech striewen, fir mat dem Mediateur zesummenzeschaffen, an dat re-petitiv. déi gréng froe sech, wat d'Grënn vun dëser problematescher Zesummenaarbecht kënne sinn. Läit dat un de Responsabilitéitsberäi-cher vun de Gemengen? Oder läit et eventuell un hirer Aarbechtsmanéier, an do eventuell un engem Manktem u Kompetenz oder Wëllen an der Kommunikatioun vis-à-vis vun hire Bierger an dem Ombudsman?

Läit et un de Responsabilitéitsfelder vun de Ge-mengen, géifen dës Problemer bei deene meeschte Gemengen optauchen. Läit et un der Aarbechtsweis an um Manktem u Kommunika-tionskompetenz vun dëse Gemengen, misst een analyséieren, firwat dat just an deene Ge-mengen esou ass. déi gréng sinn op jidde Fall mat dem Ombudsman averstane, dass d'Relati-oun mat dëse Gemenge sech muss verbessern. Et kann net sinn, dass den Dialog mam Om-budsman carrement verweigert gëtt, dee jo am Sënn vum Bierger schafft, wat och d'Missioun vun den ugesprachene Gemenge misst sinn.

Kolleegen a Kolleeginnen, de Rapport vum Om-budsman gëtt eis awer net nëmme d'Méig-lechkeet, fir d'Relatioun zwëschent de Verwal-tungen an de Bierger ze hannerfroen, mee och fir ze analyséieren, ob den Ombudsman sengem Opdrag iwwerall kann nokommen.

Wéi schonns uganks gesot, sinn dem Ombuds-man seng Kompetenzberäicher, fir tëscht de Bierger an de Verwaltungen ze vermëttelen a fir Verbesserungsvirschléi um Niveau vun der Ver-waltung oder der Legislatioun ze maachen. Eng Kompetenz, déi den Ombudsman net huet, ass et, och kënnen an deene Beräicher aktiv ze ginn, déi eng Mission de service public hunn a wou d'Services mat ëffentleche Gelder ënnerstëtzt ginn, awer privat geréiert ginn. Typesch Beräicher sinn den ëffentlechen Trans-port, Maison-relais oder Privatschoulen. Hei besteet eng Ongerechtegkeet par rapport zu de selwechte Services, déi vun ëffentlecher Hand geréiert ginn a wou den Ombudsman eng Kompetenz huet fir ze intervenéieren.

► **Une voix.** - Très bien!

► **M. Marc Hansen (déi gréng).** - Fir déi gréng ass et kloer, dass de Bierger fir déi sel-wecht Services, ob déi ënner ëffentlecher oder privater Gestéiung sinn, déi selwecht Rechter soll hunn.

An hirer Recommandatioun Nummer 51 hat deemools schonn d'Madamm Err gefuerdert, fir d'Gesetz iwwert de Mediateur vum 22. August 2003 ofzeänneren an dem Mediateur verschidden nei Kompetenzen, wéi d'Erweide-rung op Zoustännegkeeten op ëffentlech-rechtlechen Déngschtleeschungen an am Be-räich vum Schutz vun de Mënscherechter, ze attribuéieren.

D'Madamm Monti huet dës Recommandatioun-en an hirem Rapport rappéléiert. Ausserdeem huet si zesumme mat der Commission consul-





tative des droits de l'homme an dem Centre pour l'égalité de traitement Ufank Juli an enger Pressekonferenz nach eng Kéier op dës Problematik am Kader vu Behënnertestrukturen hige-wisen. Ouni op d'Detailer wëllen anzegoen, sollen do d'Rechter vun de Betraffenen net ëmmer respektéiert ginn. Eng Situatioun, déi sech an der Covidkris nach verschäerft hätt.

Déi dräi Organisatiounen hunn drun erënnert, datt Lëtzebuerg déi international Konventioun vum Schutz vun de Mënscherechter vu Behën-nerten ënnerschiwwen huet, a fuerdert d'Re-gierung op, fir eng extern Kontrollméiglech-keet ze schafen, a si sinn der Meenung, dass dës Kompetenz am beschten an der Hand vum Ombudsman géif leien.

déi gréng ënnerstëtzen dat. An d'Petitionskom-missiouen wëllt an deem Sënn sou séier wéi méiglech eng Entrevue mat der Mediateure a mat den zoustänneg Chamberskommissionen organiséieren.

► **Une voix.** - Très bien!

► **M. Marc Hansen** (*déi gréng*).- Ofschléis-send wëllt ech nach eng Kéier drop insistéie-ren, datt den Ombudsman eng extreem wich-teg Aufgab huet als Vermëttler tëschent de Bierger an de Verwaltungen. Och wann, wéi schonn ugeschwat, een d'Zuelen aus verschid-dene Bléckwénkele ka kucken, weise se awer daitlech, datt den Ombudsman d'Hänn voll ze dinn huet a vill Engagement muss weisen, fir senger Missioun gerecht ze ginn. Duerfir nach eng Kéier merci.

Handlungsbedarf gëtt et, wat d'Kommunika-tioun vun de Verwaltunge mam Bierger ugeet. Dëst besonnesch um Gemengenniveau.

Schlussendlech wär et eis Gréng no wirklech un der Zäit, d'Recommandatioun Nummer 51 vum Ombudsman aktiv unzegoen, fir och am Privatsecteur, besonnesch do, wou d'Mission de service public spillt, d'Mediatioun duerch den Ombudsman méiglech ze maachen.

Ech soen Iech Merci.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci villmools, Här Marc Hansen. An da wier et um ho-norabelen Här Roy Reding. Här Reding, Dir hutt d'Wuert.

► **M. Roy Reding** (*ADR*).- Lues, Här Pre-sident. Villmools merci. Fir d'éischt wëll ech emol alle Virriedner fir hir jeeweileg Interven-tioun an och dem Rapporteur selbstverständlech speziell Merci soen. D'Wichtigkeet vun der Insti-tutioun vum Mediateur kann ee guer net héich genuch schätzen. An dat gëllt fir den Ombuds-man als solchen, dat gëllt awer och fir den Ombuds-man fir d'Rechter vun de Kanner a Jugend-lechen. An dat géif och gëlle fir den Ombuds-man fir déi eeler Leit, dee mir als ADR gëschter hei gefuerdert hunn a vun deem mer hoffen, datt deem, trotz dem momentane Widderstand vun anere Parteien, nach eng Kéier kënnt.

Als ADR begrësse mer, datt all Rapport vum Mediateur net nëmmen a schrëftlecher Form virläit, mee och hei an der Chamber diskutéiert gëtt.

An dëst aus zwou Ursachen.

Dat Éischt ass, datt d'Roll vum Mediateur gestärkt gëtt, wann hie mediewierksam ka sai Rapport an der Chamber presentéieren, dee Rapport duerno an deenen zoustänneg Kom-missionen analyséiert gëtt a schlussendlech hei am héijen Haus diskutéiert/debattéiert gëtt. Dat ass besonnesch wichtig, well jo anschei-nend eng Rei vu Servicier, eng Rei vu Geme-gen an esou weider nach ëmmer mengen, si kéinten den Ombudsman ignoréieren. Duerch dës ëffentlech Opmierksamkeet stäipe mir als Chamber dem Mediateur, dem Ombudsman de Réck an hëllefen him a sengen Aufgaben.

En zweeten Aspekt ass, datt mir selwer aus re-kurrente Fallbeispiller, déi déi dräi successiv Ombudsmänner eis presentéiert hunn, Konse- quenzen zéie mussen, an a verschiddene Be-räicher, wann och nëmme punktuell, musse legiferéieren, fir ee fir alle Mol gewësse Mëss-stänn auszemäerzen.

Ech wëll do just zwee Beispiller zitéieren.

Säit 29 vum Rapport: Ëmmer erëm refuséiere Gemengen, eng Persoun oder eng Famill am Awunnerregëster anzedroen, well déi Gemeng der Meenung ass, déi Wunneng wier ze kleng oder iergendwann vun Eefamiljenhaus zu Ap-partement ëmgebaut ginn, an also net konform zum PAG, oder si wier insalubre an esou weider an esou fort.

Hei daerf et net sinn, datt dee klengste Maillon, de Locataire, als Geisel geholl gëtt vun enger Gemeng, fir aner Ziler ze erreechen. E Kampf tëscht der Gemeng an dem Proprietär soll d'Gemeng gefällegst mam Proprietär ausfech-ten an net um Réck vum Locataire.

En zweet Beispill sinn déi direkt Steieren an d'TVA. Och do hate mer nach a praktesch all Rapport de Problem, datt d'Administratioune

soen, eng Impositioun dräit acquis force de chose décidée, bannent dräi Méint vun der No-tification vum Bulletin, sief dat eng Taxation d'office oder sief dat eeben eng falsch Deklara-tioun, eng iertëmlech Deklaratioun, déi ge-maach ginn ass, wier et ze spéit déi ze rektifi-zéieren. Dat fannen ech ganz, ganz schlëmm.

An ech ginn der Mediatrice zu 100 Prozent Recht, wa se schreift: « Accepter de renoncer à la perception d'un impôt qui n'est dû qu'en raison d'erreurs [...] contribuerait à rétablir la confiance des contribuables [...] ».

Hei sollten d'Remise-gracieusen, déi den Direk-ter vun der Steierverwaltung maache kann, méi large gehandhaabt ginn.

An den Direkter vun der Administration de l'en-registrement, des domaines et de la TVA huet haut nach guer net d'Méiglechkeet, eng Re-mise gracieuse ze maachen. An déi musse mer duerch eng Gesetzesännerung onbedéngt aféieren. An dozou wäert ech eng Proposition de loi an enger vun den nächste Sëtzungen de-poséieren.

Et ass extreem wichtig, datt hei am Land ni-mools e Bierger muss Sue bezuelen, Steiere be-zuelen, déi en de facto dem Staat net schëlleg ass!

Ech soen Iech Merci.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci villmools, Här Reding. Nächsten ageschriw-ene Riedner ass den honorabelen Här David Wagner. Här Wagner, Dir hutt d'Wuert.

► **M. David Wagner** (*déi Lénk*).- Merci, Här President. Ech mengen, et ass déi fënnefte Kéier oder déi sechste Kéier, datt ech elo zu dësem Bericht schwätzen. Et ass ëmmer eng immens interessant Debatt u sech, déi vläicht net ëmmer dee Stelleväert kritt, déi hier zou-steet, zemoos wann ee weess, wat fir eng Aar-becht derhannertstécht, souwuel vun der Ma-damm Monti an hirer Administratioun, där ech och Merci soe fir déi Aarbecht, déi se leeschten. Well et ass wirklech net einfach. Ech felicitéie-ren awer och dem Rapporteur. Als Oppo-sitiounsdeputéierten ass et heiansdo ëmmer speziell, e Bericht ze maachen. Ech weess, vu wat ech schwätzen an deem Fall. Mee et ass och eng spannend Geschicht.

D'Fro stellt sech jo awer och, well, wéi gesot, mir hunn all Joer déi heiten Debatt an der Chamber iwwert de Bericht vum Ombudsman. Engersäits hu mer déi eenzel Fäll, déi e bësse méi thematiséiert ginn, déi och interessant sinn, anerersäits och ëmmer erëm déi méi generell Froen, déi ëmmer erëm opkommen, déi vu Joer zu Joer erëm eng Kéier thematiséiert ginn, wou sech weéne, heiansdo guer näischt esou richtig beweegt. An do muss ee sech d'Fro stellen, fir-wat mer déi Debatt féieren a wat fir eng Finali-téit och déi Debatt muss hunn. Vlächent kéint ee sech och iwwerleeën, wéi een dat weiderféiert.

Op jidde Fall, ech mengen, meng Virriedner hunn dat gesot, ech soen dat awer och erëm eng Kéier: Och wann ëmmer méi Administra-tiounen a vill Administratiounen, souwuel um nationale Plang wéi och um kommunale Plang, wirklech och gutt kollaboréiere mam Media-teur, gëtt et nach ëmmer vill Schwächen. A vlächent gëtt et nach Reflexer a gewëssenen Ad-ministratiounen, fir ze mengen, datt de Media-teur u sech sou eng Aart Feind wär, deen en-gem géif drakucken an erklären, wéi ee seng Aarbecht géif maachen.

An a Wirklechkeet ass et genau de Géigendeel. Et geet jo drëms, d'Problemer ze léisen en amont, och Virschléi, op Problemer opmierksam ze maachen. An ech mengen, et ass gutt fir jiddereen: souwuel fir den Administréierte wéi fir den Administrateur oder fir d'Administratioun. Dat produziéiert da vill manner schlecht Blut fir jiddereen, d'bonnes Pratiques ëmzesetzen.

Et mierkt een och, wat de Language ugeet. Ech mengen, prinzipiell misst et e Prinzip sinn, datt an all Document administratif, dat ee kritt, och eng kloer Mentioun drasteet, datt den Admini-stré eng Méiglechkeet huet, och eng De-mande ze maache beim Omdudsman, ech mengen, well nach ëmmer net ëmmer jidde-reen dat esou weess, wat d'Sprooch ugeet.

Schonn deemools, wéi ech och Rapporteur war, hate mer esou eng Motioun ugeholl, ech weess, datt et net einfach ass, mee wou et drëms geet, fir och déi administrativ Sprooch ze verbessern. Et geet net nëmmen drëms ze simplifizéieren, wat och net evident ass, mee et geet net nëmmen drëms, an déi verschiddenst Sproochen, déi mer hei zu Lëtzebuerg schwät-zen, ze iwwersetzen, datt soll een natierlech och maachen ... Mee, éierlech gesot, och wann et administratiivt oder legaalt Lëtzebuergesch net sou richtig gëtt, mee dat ass awer méiglech, dann ass dat vlächent och net ëmmer verständ-lech. Ech mengen, et ass jo och op deem Ni-veau, wou ee muss schaffen. Bon!

Datt d'Gemenge sollen drop agoen, ass a men-gen Aen eng Evidenz. An ech freeë mech och

driwwer, datt d'Madamm Monti dëst Joer gesot huet: „Et war déi leschte Kéier.“ Sou, an d'nächste Kéier gëtt einfach gesot, wat fir eng Gemengen net matmaachen, an aus wat fir engen Ursachen. Ech mengen, da komme mer der Saach e bësse méi no.

Et sinn awer weiderhi Saachen och, déi schlee-fen. An ech wollt mer awer och e puer Saachen erauspicken, notamment och déi Recomman-datioun - déi zéng Joer al ass elo gläich, de 16. August! - un d'Sécurité sociale, fir eeben och d'Decisioune vun de Juridiction-sociale kënnen ze publizéieren, datt se déi solle publizéieren, wéi dat bei anere Juridictionen normal ass. Dat ass eng Recommendatioun, déi zéng Joer al ass! Et ass nach ëmmer net ëmgesat. Ech hoffen, ech wënsche mer ... A mir hunn hei stellvertiedend fir d'Regierung de Minister fir d'Beziung zum Parlament, dee wäert dat alles matdeelen, wat mir hei elo vun eis ginn. Mee ech mengen, datt sinn awer wichtig Saachen.

(*Hilarité*)

Do ginn et awer och schrulleg Geschichten: dat mat der Subvention de loyer zum Beispill, also datt e Bailleur a sengem Contrat de bail draschreift, datt e sai Contrat de bail vun der Gesetzgebung derogéiert! Dat ass jo eppes, wat d'Madamm Monti och ervirgestrach huet. Dat ass awer e bësse speziell. Et ass d'autant plus problematesch, datt duerno déi Persoun, déi d'Subventioun soll kréien, se net kritt, well se kritt gesot: „De Bail, deen ass net legal.“ Selbstverständlech! Wat ech net normal fan-nen, well am Prinzip kéint et jo awer och net sinn, datt de Locataire an deem Fall penaliséiert gëtt fir eppes, wat de Bailleur falsch mécht.

Ech wier awer frou, dat hunn ech ganz oft ge-sot, dat hu mer als Lénk och ganz oft gesot: De Logementsministère soll - a vlächent och d'Ge-mengen, a vlächent och den Interieur -, mee ech mengen, de Logementsministère soll d'Leit och informéieren iwwer hir Rechte, d'Locataires informéieren iwwer hir Rechte, datt et Loyers-kommissionne ginn. A wann et a Gemenge keng Loyerskommissionne ginn, da mussen déi Verantwortlech derfir suergen, datt et eng gëtt! An ech mengen, där ginn et der vill, wou et keng gëtt. Mee op jidde Fall misst de Loge-mentsministère esou eng Campagne maachen. Dat ass guer net sou schwéier: Mir hunn dat selwer gemaach, als Lénk hu mer esou eng Broschür erauskritt; dat kritt een an zwou, dräi Woche gemaach. Ech mengen, dat kann och eng Administratioun hikréien.

Duerno, justement erëm zrëck och, an dat ass erëm sou e Beispill, firwat heiansdo d'Saachen net ëmmer sou kloer sinn: Dat ass dat Beispill, wat genannt ginn ass, wou eng Persoun eng Demande d'aide au réemploi gestallt huet a si krut engersäits vum Aarbechtsministère gesot: „Jo, si ass accordéiert“, anerersäits vun der ADEM spéiderhi gesot: „Nee, si ass net accor-déiert.“ Déi Persoun wouss net, datt u sech d'ADEM schlussendlech d'Wuert huet an net de Ministère. Éierlech gesot, ech hält dat och net gewosst. An ech mengen, vill Leit hätten dat net gewosst. A sou Saache musse ganz kloer dra sinn. Ech mengen, dat ass eppes, wat ee muss upaken.

Selbstverständlech menge mer awer och, sou wéi de Mediateur, datt een den Elargissement du champ de compétence muss unhuelen, datt endlech och bei den Établissements de droit privé, déi eng Mission de service public hunn, déi och mat ëffentleche Gelder finanzéiert ginn, datt och de Mediateur do ka kucke goen. D'autant plus, datt et meeschtens Heemer sinn, wou jonk Leit sinn, eeler Leit sinn, also vulnerabel Leit sinn, datt do och de Mediateur ka kucke goen. Ech hoffen, datt mer dat net nach an deenen nächste fënnef Joer mussen allkéiers repetéieren. Elo musse mer iergendeng Kéier, sou schnell wéi méiglech, a méiglech dëst Joer nach legiferéieren an deem Sënn.

Et wier och interessant ze wëssen, de Bericht ass natierlech vun 2018, mee vlächent kéint eng Kéier de Mediateur an eng Kommissioun age-luede ginn, fir esou e bëssen ze kucken, wat geschitt ass während der Pandemie. Well warscheinlech sinn do méi Demandë komm? Ech weess net. Ech weess net, mee et wier inte-ressant, fir en État des lieux kuerz ze kréien.

An da wollt ech nach meng dräi lescht Minut-ten dofir benotzen, fir awer op eppes zrëckze-kommen, wat mech wirklech rose gemaach huet. Dat war u sech schonn am Bericht vum Ombudsman vun 2017. An et geet ëm de Pri-song, a méi spezifesch och ëm de Fraeprisong, well do sinn eng ganz Partie Recomman-da-tioun gemaach ginn. An elo ass och eng Asso-ciatioun, déi mat Exdetenueë schafft, déi elo am Mee 2020 erëm opmierksam gemaach huet op reell grouss Problemer bei eis am Pri-song. Do si verschidde Situatiounen, déi erën-neren e bëssen un déi Serie do: “Orange Is The New Black”, vlächent e bësse manner schlëmm, mee trotzdem, et geet e bëssen an déi Rich-tung.

Mir wëssen, datt de Prisong keng Spillwiss ass. Mee trotzdem, och am Prisong sëtzen ..., dat si Mënschen, déi do sëtzen! An do mussen awer d'Saachen, do mussen awer d'Gesetzer kloer applizéiert ginn. Ech ginn awer och dat Beispill, wat si och zitéieren: Eng Prisonéisich war schwanger, ass gefouert gi vu Policebeam-ten an d'Spidol - normal, bis dohinner ass alles ganz normal. De Problem ass, datt déi Beam-ten, Männer, mat bis an de Raum ginn, wou d'Gebuert stattfënn - wat a mengen Ae scho méi wéi grenzwäerteg ass, well se do näischt verluer hunn -, an datt déi Fra och nach, an-scheinend aus Sécherheetsgrënn, un d'Bett ugestréckt gouf! Wou ech mech wirklech froen, firwat een eng Fra, déi grad e Kand op d'Welt bréngt, muss ustrécken. Leeft se fort?!

Du gouf duerno gesot, anscheinend och vun der Police, dat wier net malintentionnéiert ge-wiescht. Ech wëll emol hoffen, datt et net mal-intentionnéiert gewiescht ass, datt dat net mal-intentionnéiert war! Mee éierlech gesot, egal wien dat mécht, wien eng Fra, eng schwanger Fra während dem Gebuertsprozess ustréckt un d'Bett, ma fir et op gutt Lëtzebuergesch ze soen: Bei deem ass eng labber! Also dat ass net normal, esou eppes ze maachen! An ech men-gen, do muss wirklech och ... Ech verstinn net, datt do ...

Ech weess net, ob do weiderhin Aktiounen geschitt sinn. Op jidde Fall wollt ech awer erëm dorobber opmierksam maachen, well dat ass e Beispill, wat grujeleg ass a wat mech nach ëmmer immens rose mécht. Also, well da gëtt et awer och nach 38 Recommendatiounen och vum Ombudsman zu der Situatioun iwwer-haapt am Fraeprisong, déi gemaach gi sinn.

Bon, mir hunn och d'Ministesch fir d'Égalité des chances do, déi och de Plan d'égalité des chances presentéiert huet. Mir hunn d'Ten-denz, jidderee vun eis huet d'Tendenz, hei-ansdo och de Prisong ze vergiessen. Do sëtzen och Fraen. An do ginn et och eng ganz Partie Saachen, zum Beispill och, wann et ëm sexuell Iwwerfäll geet an de Prisongen. Do schéngt et och net richtig weiderzegoen.

De Problem ass jo och nach deen, och wat d'Aktivitéiten, déi sportlech Aktivitéiten ugeet, do gëtt et och nach en Ënnerscheid: Frae kë-nnen zum Beispill ..., also Gewiichter stemmen oder iwwerhaapt e bësse méi kräfteg Saachen ze maachen am Prisong, datt ass anscheinend éischer fir Männer geduecht. Jo, firwat net? Mee Fraen, zemoos wann ee seng Aggres-siounen muss lassginn - och am Prisong ass dat, dass ee seng Energie muss lassginn -, da gesinn ech do och guer keng Ursach, firwat Fraen dat net kéinte maachen. Anscheinend hu si nach ëmmer aner Aktivitéiten, wéi bitzen oder stré-cken an esou weider. Also mir sinn am Joer 2020! Et ass net normal, datt dat nach ëmmer esou weiderhin de Fall ass.

Op jidde Fall, voilà, et sinn nach vill aner Bei-spiller, op déi ee misst zrëckkommen. Mee ech géif scho mengen, datt och déi ..., ech men-gen, et ass net schlecht, datt een heiansdo zrëckgeet op Berichter vum Mediateur vun de Jore virdrun och, fir e bëssen de Suivi ze maa-chen, zemoos wann et ëm ganz krass Saache geet an zemoos wann de Mediateur sech och nach d'Méi gëtt, eng ganz Partie vu Recom-mandatiounen ze maachen. Et ass selbstver-ständlech, datt ee se net allkéiers innerhalb vun engem Joer kann ëmsetzen. Mee verschidde Saachen, krass Saachen, muss een awer schnell kënnen ëmsetzen.

Voilà. Ech mengen, ech hunn e bëssen iwwert déi zéng Minuten eraus geschwat. Ech soen Iech Merci, a warscheinlech bis d'nächste Kéier.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci vill-mools, Här Wagner. Leschten agedroene Ried-ner ass den honorabelen Här Sven Clement. Här Clement, Dir hutt d'Wuert.

► **M. Sven Clement** (*Piraten*).- Här Presi-dent, léif Kolleeginnen a Kolleegen, e grouse Merci als Alleréischent gëllt der Madamm Om-budsman, dem Claudia Monti, an hirer ganzer Ekipp, déi hei wirklech mat engem exhausti-ven Aktivitéitsbericht dach gewisen hunn, wéi d'komplett Bild vum Ombudsman a vun hirer Aarbecht ass. Si stinn all Dag am Déngscht vun eise Biergerinnen a Bierger a leeschten en Déngscht, deen déi weénegst vun eis heibanne warscheinlech komplett op den éischte Bléck kéinten erkennen.

Ech wëll och mengem Parteikolleeg a Rap-porter villmools Merci soe fir säin exzellente schrëftlechen a mëndleche Rapport. An ech hunn et schonn ugeschwat: De Rôle vum Om-budsman ass immens wichtig am Land. D'Bier-gerinnen a Bierger brauchen eng Persoun, déi sech mat hinnen zesummesetzt an zesumme





mat hinnen no Léisunge fir hir Problemer sicht. Si brauchen eng Institutïoun, déi sech fir se asetzt an am Zweifel op der Säit vum Bierger an net op der Säit vum Staat steet, wa se sech vun enger Verwaltung falsch behandelt fillen.

D'Leit hei am Land brauchen Erklärungen, mat deene se eppes kënnen ufänken, an eng Instanz, un déi se sech wende kënnen, wa se fillen, dat hinnen Onrecht widderfuer ass. An dat an enger Sprooch, déi se verstinn, an enger Sprooch, déi vläicht net ëmmer ganz techesch ass, wéi dat vläicht vu Beamten a Formbréiwer gäre benotzt gëtt, mee enger Sprooch, déi sech direkt u si adresséiert.

D'Institutïoun vum Ombudsman dréit d'Roll vum Oplärer a fërdert esou d'Bild vun engem transparente Staat. Et ass natierlech evident, dat den Ombudsman an dëser Roll onangeneem ass. Ma dat muss en och sinn, wann d'Géigeparteien onasiichteg sinn. Et ass fir kee schéin, Feeler ze maachen. Ma nach méi schwéier ass et, dës Feeler och zouzeginn. Ma nëmme wa mer e Feeler agesinn, kënnen mer aus deem Feeler léieren an eis verbessern. Ënnert dësem Licht gëtt d'Roll vum Ombudsman ëm eng weider Funktioun erweidert: En ass nämlech de Feelermelder an eisem System an dréit esou zur Verbesserung vun der Verwaltung bäi.

Mir bedauern allerdéngs, dat eenzel - an ech betounen „eenzel“ - Gemengeverwaltungen 2018, wéi den Ombudsman a sengem Rapport schreift, net kooperativ waren. An ech mengen, dat gouf vun alle Virriedner hei ugeschwat. Vläch ass et wierklech un der Zäit, „name and shame“ ze maachen, wann et esou weidergeet.

Mir Piraten ënnerstëtzen deen „name and shame“, well wann eng Gemeng emol net kapabel ass, der Institutïoun vum Ombudsman ze äntwerten, oder carrement seet: „Ma wie bass du, fir mech dat ze froen?“, an domadder den Ombudsman behandelt wéi e klenge Schoulkand, ma dann ass et an eisen Aen dach nëmme fair, wa mer déi Verwaltungen, déi sech net un d'Gesetz halen, och mam Numm nennen. Awer net ze vergiessen: Déi Gemengen, déi am Déngscht vum Bierger exemplaresch gutt geäntwert hunn a mam Ombudsman zesumme geschafft hunn, och déi missten am nächste Rapport erwänt ginn.

### (Interruption)

Well esou kann een och déi belounen, déi exemplaresch sinn. Et geet net nëmme drëm, déi schwaarz Schof ze fannen, et gëllt och fir ze weisen, wien d'Institutïone respektéiert.

Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, de Marc Goergen sot et schonns a sengem Rapport, all Land brauch gutt funktionéierend Verwaltungen, ob um nationalen Niveau oder um lokalen Niveau. Verwaltungen sinn e Bindeglicd vun enger Panoplie vu Prozesser, ob an der Wirtschaft, am Sozialen oder an der Ekologie. Eng Verwaltung kann duerch e schlechte Fonctionnement dozou bäidroen, dass d'Wirtschaften ineffizient gëtt, d'Sozialhëlfe net zurzäit bei deene richteg Leit ukommen oder Ëmweltschied opgrond vu schwéiere Feeler kënnen gescheien.

Vill Staaten op dëser Welt hu Problemer, déi ënner anerem duerch schlecht funktionéierend Verwaltungen ausgeléist ginn. Gutt Verwaltungen sinn eng Konditioun, fir dat e Land wéi en Auerespill gutt funktionéiert. D'Verwaltung ass en Zännrad am System, un deem vill aner Zännrieder matdréinen. Fir dat déi Verwaltungen gutt funktionéieren an domadder d'Liewensqualitéit vun eise Biergerinnen a Bierger erhéien, brauch et eng Reaktivitéit. Et brauch e Bewosstsäin, fir Feeler anzegestoen. An ech wëll guer net hei déi eenzel Feeler nach eng Kéier kritiséieren. Ech mengen, meng Virriedner hunn dat alleguerte gemaach, jiddwereen op seng Aart a Weis.

Wat net därerf sinn, ass, de Kapp an de Sand ze stiechen. Vill ze heefeg, an dat geet och aus dem Rapport vun der Institutïoun vum Ombudsman ervir, hu mer Verwaltungen, déi eréischt op e puermol nohaken hi reagéieren. Glécklecherweis reagéieren déi meescht. Glécklecherweis kennt et meeschten ze enger Satisfaktioun, ob dat bei de Steieren ass, déi sech traditionell e bësse méi „zéi“ ginn, wann et drëm geet, fir eng Léisung ze fannen, a wou jo och schonn ugeschwat gouf, dat een do vun enger gewëssener Diskretioun kéint Gebrauch maachen, fir heiansdo e bësse méi flexibel ze sinn, wéi dat an der Vergaangenheet gehandhaabt gouf, bis hin zu Ministären, déi, vläch well se manner Kontakt mam Bierger hunn, guer keng Remarque kruten.

Ech mengen, béides weist, dat et net schwaarz a wäiss gëtt, et gëtt déi verschiddenst Ausprä-

gungen. An ech mengen souguer kënnen ze soen, dat et net esou ass, dat et ëmmer d'Institutïoun vun der Verwaltung ass, déi et de Biergerinnen a Bierger schlecht wëilt, mee dat et heefeg och um Zwëschemenschleche läit. A sou muss een dann natierlech och verstoen, dat, wann ee sech un eng Verwaltung adresséiert, ee sech och ëmmer iergendwéi un de Mënsch, deen do als Beamten déi Demande traitéiert, adresséiert an een deementspriedend och eng gewësse Retenue sollt fleeen. Déi Retenue ass, mengen ech, net ëmmer ginn.

A wann ee sou de Rapport vun dem Ombudsman liest, da fënnt een heiansdo zwëschent den Zeilen eraus, dat vläch deen éischte Refus och dorunner louch, dat sech onkloer ausgedréckt gouf, dat vläch eng Base légale net ganz kloer ernimmt gouf, op déi ee sech wollt berufen, vläch och, well d'Biergerinnen an d'Bierger dat net ëmmer wëssen.

An dofir ralliéieren ech mech hei och nach eng Kéier un d'Fuerderung vun e puer vu meng Virriedner, déi gesot hunn, et wär gutt, wann nieft dem Recours virun de Gerichtsbarkeete mer an Zukunft och géifen an de Bréiwer op den Ombudsman hiweisen, wa mer nämlech de Leit virun engem Recours administratif um Verwaltungsgericht direkt géife soen: „Et gëtt och e Wee fir ze mediéieren, fir vläch“ - net onbedéngt méi séier an der Zäit, mee vläch méi onkomplizéiert - „zu deem ze kommen, wat Der wëllt, nämlech dat Der lech fair behandelt fillt.“

Mir sollten dee Wee goen an domadder net nëmme Geld spueren - well um Verwaltungsgericht brauch een en Affekot, dat kascht e bëssen eppes -, mee virun allem och eis Verwaltungsgerichter entlaaschten, soudatt déi Fäll, déi dann och no der Interventioun vum Ombudsman net kënnen geléist ginn, déi néideg Zäit an och déi néideg Reaktivitéit op de Verwaltungsgerichter hätten.

Déi eenzel Etappe mussen fir d'Biergerinnen an d'Bierger vereinfacht ginn. Aus deem Grond ass et fir eis och evident, dat een d'staatlech Servicer, wou een nëmme kann, weider digitaliséiert. Well och do, wou keng Bréiwer méi kënnen verluer goen, wou Prozesser méi reiwiungslos oflafen, gëtt den Ombudsman hoffentlech manner gebraucht a kennt et hoffentlech zu nach mander Recoursen, well verschidde Saachen einfach funktionéieren.

Et seet ee sou gären: „D'Fonction publique fonctionéiert.“ Ma genee wa se net fonctionéiert, da kennt den Ombudsman an d'Spill. An u sech wär et dach schéin, wa mer deen Exercice, dee mer haut hei maachen, an deenen nächste Joren ëmmer weider ofbaue kéinten, well d'Fonction publique besser fonctionéiert.

Da wollt ech awer nach ganz kuerz op d'Kommunikatioun agoen, well wann een nom Ombudsman sicht, da mierkt een, dat den Ombudsman haut keng Presenz op deene Plattformen huet, wou déi meescht Leit ënnerwee sinn. Ech schwätzen do vun de soziale Medien. Do wär et fir eis eng Pist, fir d'Institutïoun Ombudsman méi no bei d'Biergerinnen a Bierger ze bréngen, well déi allerwéinegst Leit sech virstelle kënnen, wat dann den Ombudsman am Alldag mécht a wou en de Biergerinnen a Bierger konkret kann hëllefen. Eppes ass awer sécher: D'Institutïoun vum Ombudsman ass net méi ewechzedenden aus eisen Institutïounen.

Här President, zu gudder Lescht wëll ech awer nach eng Kéier op d'Recommandatioun 51 vum Ombudsman agoen, déi den Ombudsman jo och a sengem Rapport opgeworf huet a wou et virun allem ëm seng Kompetenze geet. Et wär wichteg, d'Fonction vum Ombudsman och op déi Organisatiounen auszewäiten, déi mat enger ëffentlecher Missioun beoptraagt ginn. Well als Deputéiert vun de Piraten kréie mir vun de Leit geschiwwen, déi vereenzelt Problemer mat esou Servicer hunn. Mir Piraten deelen dofir d'Positioun, fir mat deene concernéierte parlamentaresche Kommissiounen en Austausch ze organiséieren, fir op dës Iddi anzegoen.

Dat gesot, Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, nach eng Kéier e grouse Merci un den Ombudsman, déi ganz Ekipp, fir déi Aarbecht! An ech hoffen, wéi gesot, dat an Zukunft ëmmer manner Fäll bei lech um Büro landen.

Ech soen lech Merci.

► **M. Marc Goergen** (*Piraten*).- Ganz gutt!

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci villmools, Här Clement. D'Regierung huet d'Wuert, den zoustänneg Minister fir d'Relatioun mam Parlament a Minister fir den ëffentlechen Déngscht, den Här Marc Hansen.

### Prises de position du Gouvernement

► **M. Marc Hansen**, *Ministre de la Fonction publique, Ministre aux Relations avec le Parlement*.- Här President, léif Deputéiert, als éisch-

gëf ech och dem Rapporteur wëlle Merci soe fir säi mëndlechen a schrëttleche Rapport. An dann awer och der Madamm Ombudsman Claudia Monti, mat all hire Leit, déi bei hir schaffen, fir dat, wat se d'ganz Joer iwwer leeschten. Dat ass och net ëmmer einfach fir si bestëmmt.

Vläch e puer Saachen, déi ech wëilt eng Kéier hei ernimmen, éischstens iwwert de Rapport selwer an och iwwert d'Debatte vun haut de Mëtteg. Als Minister, deen zoustänneg ass fir d'Relatioun mam Parlament, ass et genee esou, wéi den Deputéierte Wagner gesot huet: Dat, wat Är Interventiounen hei waren, huelen ech natierlech mat an d'Regierung an ech maachen och deenen de Rapport, deenen ech och d'Lektür ëmmer erëm un d'Häerz leeë vun deem heite Rapport, well do fënnt een nämlech e ganze Koup Saachen, déi ee ka verbessern. An dofir soll een och dorobber zrëckgräfen.

Et ass an e puer Interventiounen - an ech géif mer dat just erlaben, fir dat eng Kéier ze ernimmen - iwwert d'Zuelematerial geschwat ginn. Et ass driwwer geschwat ginn, dass de Rapport gesot huet, dass ee kéint d'Zuele vläch nach méi reng - vun deenen 980 Reklamatiounen - do opschlësselen. Den Deputéierten Hansen, deen huet op där heiter Plaz och dovunner geschwat, fir déi Zuelen eng Kéier iwwer all déi Joren ze vergläichen.

Ech géif do dat Ganzt och an e Kader wëlle setzen, well ech och nach eng Kéier d'Rapporte gekuckt hunn, vun dem Ombudsman Fischbach iwwert d'Madamm Err bis elo. An déi Zuelen, déi sinn awer och ganz interessant: An deem éischte Rapport 2004 ass vu 587 Reklamatiounen rieds gaange n. An déi sinn dann esou eropgaange bis op 900 bis 1.100 ongeféier. Dat sinn esou déi Zuelen, an deene mer eis doranner beweegen. An do hätt ee jo kënnen och mengen, dass zu engem gewëssene Moment, wou och d'Populatioun an d'Luucht géif goen, et vläch eng Explosioun och vun deenen Zuele zu engem gewëssene Moment géif ginn, wéi de Service vum Ombudsman bis an der ganzer Institutionslandschaft verankert gi war. Dat huet een awer, Gott sei Dank, net festgestallt.

An et misst ee vläch - dat ass awer e schwierigen Exercice -, wann ee schonn iwwert d'Zuele schwätzt, och eng Kéier probéieren, déi Zuel vun deenen 980 Reklamatiounen an de Kontext ze setzen vun allen Decisiounen an Dossieren, déi beim Staat a bei de Gemenge beschafft ginn. Well ech mengen, da sinn déi 987, obwuel all Fall dovunner wichteg ass, mee dann ass déi Zuel awer extreem kleng. Et ginn Honnerttausenden un Decisiounen, un Dossieren, déi am Joer beschafft ginn an de Verwaltungen. A wann een dann herno op déi 987 eng Kéier kuckt, da wäert déi Zuel awer relativ kleng sinn.

An dat ass jo awer, mengen ech, fir eist Land eng ganz wichteg Nouvelle, och wann et net soll heeschen, dass dat heite soll klenggeriet ginn doduerjer. Mee dat weist awer, dass mer och gutt Beamte souwuel an de Gemenge wéi awer och beim Staat hunn. Well et ass vill haut de Mëtteg driwwer rieds gaangen, wéi et da mam Vertrauen an d'ëffentleche Hand, an d'Gemengen oder an de Staat geet.

Abee, de Staatsbeamte per se, per Definition vun sengem Statut hier, ass jo kee politesche Beamten. Deen huet en Eed ofgeloucht. An als Minister vun der Fonction publique sinn ech och een, dee ganz vill där Beamten assermentéiert. Do geet och rieds an deem Serment iwwer „intégrité, impartialité, exactitude“, dass en eeben esou vis-à-vis vum Bierger ze schaffen huet, dass dat seng Missioun ass. An ech mengen, dat eleng ass awer och schonn e Garant fir vill Leit, dass se kënnen Vertrauen an de Staat an an d'Beamten hunn.

Ech mengen, mir als Regierung stinn hei an der Chamber ënnert der Kontroll. Mee de Staatsbeamtenapparat an och dee vun de Gemengebeamten, dat sinn der natierlech, déi neutral funktionéieren. An déi schwieren och an hirem Serment, sech un d'Gesetz an un d'Constitution ze halen. Dat heescht, dat ass schonn, mengen ech, ee Garant och, firwat dass déi Zuelen net explodéieren a fir dass mer awer do e ganz korrekte Kader hunn.

Mee dat ass vläch eng Kéier eng ..., et ass schwierig, et hinzukréien, mee déi Zuel vun allen Dossieren, déi sou riets a lénks beschafft ginn an engem Joer - et ass komplizéiert -, mee déi Zuel géif och vläch eng Kéier an den Debatte kënnen hëllefe fir ze kucken, wéi dat ass. Zumools wann ech soen, dass vun 2010 dorëmmer un, wou mer bei 900 där Dossiere waren, d'Zuel vun de Staatsbeamten eleng massiv an d'Luucht gaangen ass, d'Zuel vun den Awunner, d'Zuel vun de Frontalieren. Dat heescht, mir sinn awer hei am Déngscht vu ganz ville Leit, wou d'Zuel och massiv an d'Luucht gaangen ass, grad wéi d'Zuel vun den Dossieren.

An ech mengen, do kann ech awer och als Minister vun der Fonction publique soen, dass an

de leschte Joren de Staatsbeamten - an do wëll ech den Deputéierte Colabianchi eng Kéier zitéieren hei, deen e bëssen d'Familljebild dohinnergesat huet, wéi et fréier war, wéi d'Autoritéite waren -, abee, de Staatsbeamten hautzudaags, deen och op dem INAP ganz anescht forméiert gëtt, deen do ganz aner Wäerter vläch nach eng Kéier iwwermëttelt kritt, déi een hautzudaags och als Administratioun mat op de Wee gëtt, ech mengen, deen ass och ganz anescht. Beim INAP gëtt ganz vill Wäert dorobber geluecht, fir eeben am Déngscht vum Bierger seng Aarbecht sou gutt wéi méiglech kënnen ze maachen.

Et si ganz vill Saachen hei mat dran, déi ech och de Regierungskollege mathuelen, déi Dir haut de Mëtteg gesot hutt, déi wichteg sinn. All Fall hei, dee mir elo och dann als Zuele behandeln, dat sinn eenzel Fäll, wou d'Leit ganz dacks, an dat ass vläch de Mëtteg nach net gesot ginn, haart getraff si vu sou enger Decisioun - déi emol net ëmmer mat béisem Wëlle vläch geholl gouf, mee och duerch Komplikatïounen, falsch Interpretatiounen, eng schwéier Sprooch. Mee dat sinn eenzel Fäll, vun deene mer hei schwätzen haut de Mëtteg, déi d'Leit net an enger Debatt vun zwou Stonnen, wéi mir dat maachen elo, evakuéieren, mee fir déi dat e schwéieren Impact ass op hiert Liewen.

An do mussen mir och mat där Ouvertür, och bei de Beamten an och bei de responsabele Politiker, dorunner erugeen, sief dat op Gemeinniveau - do wäert natierlech d'Kolleegin Innenministesch, déi och haut de Mëtteg nogelauschtert huet, nach e bëssen drop agoen -, awer haaptsächlech och beim Staat a bei senger Verwaltungen.

An ech wëll och, just fir ofzeschlëssen, soen, nieft deem, dass ech dat mathuelen, wat Der de Mëtteg hei gesot hutt: Den Ombudsman, deen ass nach méi ewechzedenden! Ech mengen, et ass och net, dass deen, wéi dat gesot ginn ass, haut als Feind oder als béisen Observateur gesi gëtt. Nee! Dat wat heiranter steet, dat huet jo Kapp a Schwanz ... Kapp a Fouss.

### (Hilarité)

Dat ass jo, fir dat haut de Mëtteg och matzuehuelen, dass een dat an engem Echange, wann déi Punkten emol eng Kéier anescht beliicht ginn, an d'Administratiounen kann eraflësse loossen. An dat ass dat, wat ech och wëll mathuelen.

Dofir nach eng Kéier och e Merci fir alleguerten d'Intervenanten an där heiter Debatt. Dat ass net nëmme eng Debatt wéi eng aner, dat geet net einfach esou ënner. Dat gëtt alles ganz seriö geholl, wat hei geschwat ginn ass a wat och an dem Rapport vun der Kommissioun wéi vun deenen eenzelnen Orateuren hei steet.

Ech soen lech Merci.

► **Plusieurs voix**.- Très bien!

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci villmools dem Här Minister Marc Hansen. An ech ginn d'Wuert weider un déi zoustänneg Ministesch fir eis Gemengen, d'Madamm Innenministesch Taina Bofferding.

► **Mme Taina Bofferding**, *Ministre de l'Intérieur*.- Merci, Här President. Dir hat gefrot, dass ech haut sollt dobäi sinn, well effektiv am Rapport de Schwéierpunkt d'Zesummenaarbecht mat de Gemengen ass. Ech wëll awer direkt drop hiweisen: Ech kann natierlech elo net am Numm vun de Gemenge schwätzen. Ech hu wuel d'Tutelle, sinn awer net d'Cheffin vun deenen 102 Gemengen.

Wat awer wichteg ass a wat ech och ganz gäre maachen, ass, d'Gemenge weider ze encouragéieren matzeschaffen a virun allem eeben d'Mediatioun och aktiv ze notzen, fir esou kënnen Konflikter aus der Welt ze schafen.

► **Une voix**.- Très bien!

► **Mme Taina Bofferding**, *Ministre de l'Intérieur*.- D'Mediatioun huet ganz vill Virdeeler, mir hunn der schonn héieren. An dat Interessantst bei der Mediatioun ass jo, dass et deenen zwou Säiten zeguttkënn, et ass an der Reegel manner deier, et dauert manner laang an et ass virun allem manner opwändig. An deen direkte Kontakt, dat mierkt ee jo ëmmer erëm, den direkte Kontakt, einfach mat de Leit schwätzen, ass am Endeffekt nach ëmmer deen einfachsten an dee pragmateschste Wee.

Aus dem Rapport ass ze liesen, an dat hunn och schonn d'Kolleeginnen an d'Kolleegen hei gesot, dass mer awer feststellen, dass déi meescht Gemengen dat och esou verstanen hunn. Do si ganz vill Efforte gemaach ginn. An et gesäit ee jo schonn um Taux de correction vun de Reklamatiounen, dass deen op 71,4 % eropgaangen ass. An ech sinn optimistesesch, dass den Taux dann och bei deem nächste Rapport nach wäert besser sinn.

Trotzdem ass et wichteg, d'Gemengen op dësem Punkt awer nach ze sensibiliséieren, dass se eeben d'Madamm Mediateur an der Aar-





becht ënnerstëtzen, dass se hir Interventiounen ënnerstëtzen an eeben, wéi gesot, och d'Mediation als eng Chance fir sech begräifen.

Wann d'Mediatrice Informatiounen bei de Gemenge freet, ben, da si se gehalen, hir dës Informatiounen ze ginn, an dat dann och an deem Delai, dee si virgëtt, esou wéi d'Gesetz et virgesäit. Ech mengen, do brauche mer net laang driwwer ze schwätzen, dass dat u sech esou soll fonctionéieren.

Mir stellen awer fest, dass dat net ëmmer esou fonctionéiert. An ech mengen, da wär et vläicht un der Zäit, fir nach eng Kéier do esou e Rapport ze maachen, fir eeben drop hinzeweisen, wéi wichteg et ass. A wann dat erwünscht ass, sinn ech och ganz gäre bereet, dat eeben zesumme mam Ombudsman ze maachen, dass mer eng Kéier kënnen do eng Nott zesumme verfaassen an dann nach eng Kéier rappeléieren, dass, wannechgelift, d'Gemenge gehale sinn, d'Gesetz ze respektéieren an dann och frëndlecherweis zäitno op Bréiwer ze reagéieren.

Dat selwecht zielt och fir d'PANC (ndlr: procédure administrative non contentieuse). Ech wëll nach just kuerz dee Volet erwänen, well deen och am Rapport vun der Petitiounskommis-sion erwäant gëtt. Hei ass et, mengen ech, och wichteg, nach eng Kéier do kënne fir Kloerheet ze suergen, well mer eeben och am Rapport feststellen, dass do bei de Gemengen nach eng Rëtsch Froe kommen an net ëmmer alles vläicht esou kloer ass, wéi et heiansdo vun hin-nen erwaart gëtt.

Hei hunn ech wëlles als Interieur, elo de Kon-takt mat dem Justizministère opzesichen, fir ee-ben zesummen och hei vläicht eng Aart Guide-lines auszeschaffen, och nach eng Kéier mat de Prezisiounen, wat ganz genau vun de Ge-menge verlaangt ass, wéi si virun allem sollten déi formell Decisiounen - an net déi informell Avisen, déi se heiansdo ausstellen, déi dann herno eeben zu Problemer féieren -, wéi se eebe sollen déi Decisiounen herno de Concer-néierte matdeelen. Och hei, mengen ech, ass et gutt, dass mer eeben hei déi Nott kënne ver-faassen an esou dann och déi lescht Onkloer-heeten aus der Welt schafen - an dann esou hoffentlech beim nächste Rapport kënne liesen, dass dann och alleguerten d'Gemenge sech ganz kooperativ bewiesen.

Modern, also matenee fir modern Gemengen, dat ass jo - wéi soll ech soen? - dat Zil, wat mer am Interieur verfolgegen, dat grousst Leitbild, wat mer op ville Plaze jo ustriewen. Ben, fir mech gehéiert dozou och en effektiven Dialog a virun allem och eng séier Kommunikatioun, a virun allem eng Kommunikatioun och mat deen aneren Administratiounen an eeben och mat dem Ombudsman. An dofir ass et wichteg, och dat mataféissen ze loosse.

Dir wësst alleguerten, d'Kommunikatioun ass e ganz wichtigen Deel vun eiser Demokratie. An dofir sollen och d'Gemengen do weiderhin drop oppassen, dass se eeben einfach Proze-dure benotzen, eng verständlech Sprooch, dass och alleguerten hir Biergerinnen a Bierger dat kënnen novollzéien, wat vun hinne verlaangt ass.

Mee dat betrëfft net nëmmen d'Gemengen, dat betrëfft alleguerten d'Institutiounen. An dofir ass et wichteg, dass mer hei zesummen driwwer diskutéieren a virun allem och dann herno déi néideg Efforte maachen, fir dass mer och hei kënnen d'Biergerinnen an d'Bierger ënnerstëtzen. Dorëms geet et jo, et ass am Sënn vun eis alleguerten. An dofir nach eng Kéier alleguerten e grouse Merci fir déi konstruktiv Recommandatiounen, déi mer mathuelen. An dann hoffen ech, dass ech d'nächst Joer net méi muss heihinnerkommen an dass d'Gemen-gen dann alleguerte propper äntweren.

Merci.

► **M. Fernand Etgen, Président.**- Merci villmools der Madamm Inneministeschen Taina Bofferding. D'Diskussioun ass elo ofgeschloss.

### 3. 7615 - Projet de loi portant approbation de l'« Agreement between the Government of the Grand Duchy of Luxembourg and the Government of the Republic of Botswana for the elimination of double taxation with respect to taxes on income and on capital and the prevention of tax evasion and avoidance », et le Protocole y relatif, faits à Luxembourg, le 19 septembre 2018

Den nächste Punkt vum Ordre du jour vun haut de Mëtten ass de Projet de loi 7615 iwwert d'Adaptatioun vun enger Steierkonventioun mam Botswana. D'Riedezäit ass nom Basismodell festgeluecht. An ech géif d'Wuert direkt un de Rapporteur vun deemem Projet de loi ginn, den honorabelen Här Guy Arendt. Här Arendt, Dir hutt d'Wuert.

### Rapport de la Commission des Finances et du Budget

► **M. Guy Arendt (DP), rapporteur.**- Merci, Här President. Wéi mer dëse Projet an d'Cofibu (ndlr: Commission des Finances et du Budget) kruten, huet mäi ganz gudde Frënd, den André Bauler, gesot: „Dat Eischt, un dat ech geduecht hunn, wéi ech Botswana gelies hunn, si wëll Déieren.“ Abee, ech maache keng Fotosafari iwwer wëll Déiere mat lech de Mëtteg, ...

► **M. André Bauler (DP).**- Also, ech hunn un d'Elefante geduecht.

► **M. Guy Arendt (DP), rapporteur.**- ... mee ech ginn op de Gesetzesprojet 7615 an, dee sech an d'Efforte vun der Regierung areit, fir eist Netzwierk vun den Duebelbesteuerungs-konventiounen, notamment um afrikanesche Kontinent, weider auszebauen.

Mëttlerweil huet Lëtzebuerg ëm déi 80 Kon-ventiounen mat anere Länner ofgeschloss, wat drop hiweist, dass mer eng Finanzplaz hunn, déi ganz gutt Lienen an d'Ausland huet.

An deem Fall hei geet et ëm d'Konventioun mam Botswana. Méi genau gesot geet et bei deemem Projet de loi drëm, fir der Konventioun an dem bezügliche Protokoll zouzestëmme, déi d'Lëtzeburger Regierung mat der Regie-rung vun der Republik vum Botswana ausge-handelt huet.

Dës Konventiounen sinn e wichtegt Element vun eiser Steierpolitik. D'Zil vun dëse bilateralen Ac-corden ass et, fir eng Duebelbesteuerung ze verhënneren an awer och fir déi bilateral wirt-schaftlech Relatiounen ze festegen, déi et er-mëglichen, den Echange vu Gidder a Service-r souwéi vum Kapital, den Technologien an de Leit ze stäerken.

Dës Reegele kommen zum Beispill an d'Spill bei enger Firma, déi an engem Land hire Sëtz huet an awer och an engem anere Land Aktivi-téiten huet. An deem Fall reegelt esou eng Konventioun, wou a wéi eng Steieren dann dee Moment ufalen.

Sou gëtt och séchergestallt, dass net guer keng Steiere bezuelt ginn an awer och dass net op zwou Plazen déi selwecht Steiere bezuelt musse ginn. Et handelt sech domadder och ëm en Outil, fir Abusen a Steierfroen ze ënnerban-nen.

Eng wichteg Remark zu dëser Konventioun ass, dass se mat de Standarde vun der sougenan-ter Base Erosion and Profit Shifting, also de BEPS-Standarden vun der OCDE, konform ass.

Des Weidere sinn e puer Dispositiounen virge-sinn, déi op dem Duebelbesteuerungsmodell vun der UNO baséieren. Eng vun dësen Dispo-sitiounen handelt zum Beispill iwwert d'Service Tax Fee. D'Dispositiounen nom UNO-Modell gi just vun der Lëtzeburger Regierung ugeholl, wann den Duebelbesteuerungsaccord mat engem Entwécklungsland ofgeschloss gëtt; wat hei de Fall ass.

Eng weider wichteg Umierkung ass, dass och d'Fonge vun dëser Duebelbesteuerungskonven-tioun ofgedeckt ginn.

Fir méi Detailer zu deemem Gesetzesprojet erla-ben ech mer, fir lech op mäi schrëftliche Rap-port ze verweisen.

Här President, de Staatsrot huet a sengem Avis vum 24. Juni vun deemem Joer keng weider Bedenken zu deemem Gesetzesprojet gehat.

Den Avis vun der Handelskummer huet eis leider eréischt no der Adoptioun vum Projet de rapport erreicht. Dowéinst wëll ech gäre vun dëser Geleeënheet profitéieren, fir kuerz op hiren Avis vum 8. Juli anzegoen.

Si begrëssen, dat heescht d'Handelskummer begrëisst, dass mat deemem Gesetzesprojet d'Steierkooperatioun mat Afrika gestärkt gëtt, wat vu Wichtegkeet ass, fir d'Echangen ze ver-einfachen. D'Chambre de Commerce stellt och fest, dass d'Konventioun dem OCDE-Modell re-lativ trei ass, obwuel d'Republik vum Botswana net Cosignataire vun de BEPS-Standarden ass.

Här President, dëse Gesetzesprojet dréit derzou bäi, dass eist Land säi Réseau mat den Duebelbe-steuerungsofkommessen erweidert a sech ëm-mer nees den internationalen Ufuerderungen upasst. E reit sech an eng Rei vu Mesuren an, déi d'Regierung geholl huet, fir eis Finanzplaz ze stäerken.

An dofir géif ech dem Finanzminister a senge Beamten aus dem Ministère op dëser Plaz vill-mools Merci soen, grad ewéi eise Mataarbech-ter fir déi gutt Zesummenaarbecht am Parla-ment bei deemem Projet. An ech géif den Accord vun eiser Fraktioun zu deemem Projet ginn an lech Merci soe fir d'Nolauschteren.

► **Plusieurs voix.**- Très bien!

► **M. Fernand Etgen, Président.**- Merci vill-mools dem Rapporteur, dem Här Guy Arendt. Vu dass all d'Fraktiounen an d'politesch Sensibili-téite sech bei deemem Projet eens waren, huet kee sech als Riedner ageschriwwen. An ech kann d'Wuert direkt un de Finanzminister ginn, den Här Pierre Gramegna.

### Prise de position du Gouvernement

► **M. Pierre Gramegna, Ministre des Fi-nances.**- Merci, Här President. Ech faasse mech dann och kuerz a begrëissen a freeë mech, dass mer hei eng Unanimitéit hunn fir dësen Accord de non-double imposition ze ënnerschreiwen. Erlaabt mer just dräi kuerz Remarken, déi elo vum Rapporteur, deem ech gäre Merci soen, dem Här Guy Arendt, och schonn ënnerstrach goufen!

Et gëtt ëmmer méi wichteg, dass mer esou Accorden och mat afrikanesche Länner of-schlëssen. Do ass vill Potenzial. Mir diversifi-zéieren eise Réseau vun Netduebelbesteie-rungsofkommessen a mir intensivéieren en.

Mäin zweete Punkt ass, an dat ass dat Orig-i-naalt hei, dass mer effektiv de Lien maache mat de faméise BEPS-Recommandatiounen vun der OCDE, awer och an engems d'UNO-Konven-tiounen hei materunzéien. Wat och beweist, wéi dat ganz Feld vun den internationale Besteuerungen haut multilateral ofgedeckt gëtt. Ech géif soen, zu enger Zäit, wou de Multilat-eralismus vu villen a Fro gestallt gëtt, gesi mer grad an der internationaler Besteuerung, dass do awer de Multilateralismus ëmmer méi ge-schürt gëtt.

A mäin drëtten Punkt ass: Ech freeë mech, dass mer hei konnten d'Investitiounsfongen an d'Konventioun erakreien, soudass d'Konven-tioun fir dëse wichtige Secteur an Usproch ge-holl ka ginn.

Merci, Här President.

► **M. Fernand Etgen, Président.**- Merci villmools dem Här Finanzminister Pierre Gramegna. D'Diskussioun ass elo ofgeschloss.

Och wa kee Riedner sech agedroen huet, wëllt dat net heeschen, dass all d'Sensibilitéite mat deemem Projet d'accord sinn. Duerfir komme mer elo zur Ofstëmmung vun deemem Projet de loi 7615, deen am Document parlementaire 7615<sup>2</sup> steet.

### Vote sur l'ensemble du projet de loi 7615 et dispense du second vote constitutionnel

Fir d'éischt de Vote électronique fir déi perséin-lech Stëmmen. Ech maachen de Vote électro-nique zou.

Wien ee Vote par procuration wëllt ofginn, soll d'Hand an d'Luucht hiewen.

### Appel nominal (votes par procuration)

Domadder ass de Projet de loi 7615 mat 58 Jo-Stëmmen an 2 Nee-Stëmmen ugeholl.

Ont voté oui : Mmes Diane Aedem, Nancy Arendt épouse Kemp, MM. Emile Eicher, Félix Eischen (par Mme Nancy Arendt épouse Kemp), Paul Galles, Léon Gloden, Jean-Marie Halsdorf, Mmes Martine Hansen, Françoise Hetto-Gaasch, MM. Aly Kaes, Marc Lies, Georges Mischo, Mme Octavie Modert, M. Laurent Mosar, Mme Viviane Reding (par M. Aly Kaes), MM. Gilles Roth, Marco Schank, Marc Spautz, Serge Wilmes, Claude Wiseler et Michel Wolter (par Mme Martine Hansen) ;

MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mme Simone Beissel, MM. Frank Colabianchi, Fernand Etgen, Gusty Graas, Max Hahn, Mme Carole Hartmann (par M. Claude Lamberty), MM. Pim Knaff, Claude Lamberty et Mme Lydie Polfer (par M. Gilles Baum) ;

Mme Simone Asselborn-Bintz, M. Dan Biancalana, Mmes Tess Burton, Francine Closener, MM. Yves Cruchten, Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Claude Haagen, Mmes Cécile Hemmen et Lydia Mutsch ;

Mme Semiray Ahmedova, MM. Carlo Back, François Benoy, Mmes Djuna Bernard, Stéphanie Empain, Chantal Gary, M. Marc Hansen, Mme Josée Lorsché et M. Charles Margue ;

MM. Jeff Engelen, Gast Gibéryen, Fernand Kartheiser et Roy Reding ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen.

Ont voté non : MM. Marc Baum et David Wagner.

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

### (Assentiment)

Et ass also esou decidéiert.

## 4. 7616 - Projet de loi portant approbation du Protocole, fait à Luxembourg et à Nur-Sultan, le 14 octobre 2019, modifiant la Convention entre le Gouvernement du Grand-Duché de Luxembourg et le Gouvernement de la République du Kazakhstan tendant à éviter les doubles impositions et à prévenir la fraude fiscale en matière d'impôts sur le revenu et sur la fortune, signée à Astana, le 26 juin 2008, telle que modifiée par le Protocole, signé à Luxembourg, le 3 mai 2012

Deen nächste Punkt um Ordre du jour ass de Projet de loi 7616 iwwert d'Adoptioun vun en-gem Protokoll tëschent Lëtzebuerg an dem Kasachstan. D'Riedezäit ass nom Basismodell festgeluecht. An ech géif d'Wuert direkt erëm eng Kéier un de Rapporteur vun deemem Projet de loi ginn, den honorabelen Här Guy Arendt. Här Arendt, Dir hutt d'Wuert.

### Rapport de la Commission des Finances et du Budget

► **M. Guy Arendt (DP), rapporteur.**- Merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, dës Kéier gi mer net bei d'wëll Déieren, mee héchstens bei d'Vélosfuerer. Beim Gesetzespro-jet 7516 geet et, grad ewéi bei deemem viregte Projet, ëm Duebelbesteuerungskonventiounen. Dës Kéier handelt et sech awer net drëms, fir eng nei Konventioun guttzeheeschen, mee ëm en Avenant, also eng Ofännerung vun enger besteeënder Konventioun.

Hei solle mir de Protokoll bezüglech der Kon-ventioun tëschent der Lëtzeburger Regierung an der kasachescher Regierung approuvéieren, deen de 14. Oktober 2019 festgehal-e ginn ass. Déi initial Konventioun mat dem Kasachstan gouf de 26. Juni 2008 zu Astana ënnerschiw-wen a gouf duerch e Protokoll vum 3. Mee 2012 ofgeännert. Mat deemem Gesetzesprojet kënnt et also zu enger zweeter Ofännerung vun dëser Konventioun.

Méi genee gëtt, an dat op Demande vun der kasachescher Republik hin, mat deemem Proto-koll den Artikel 10 vun der Konventioun ëm en neie Paragraf, de Paragraf 2-1, erweidert. Dëse gesäit ënner bestëmmte Bedingungen d'Befrei-ung vun der Quellesteier vir.

De genannte Paragraf gesäit vir, dass d'Divi-denden, déi vun enger Gesellschaft bezuelt ginn, déi an engem vun deenen zwee Staate resident ass, an deem anere Land besteiert ginn, wann de Bénéficiaire effectif vun den Di-vidende follgend - an ech betounen - begrenz-ten Entitéite sinn.

Fir Lëtzebuerg sinn déi Entitéiten: d'Lëtzebuer-ger Regierung oder eng vun hire lokale Kollekt-ivitéiten, d'Lëtzeburger Zentralbank, d'So-ciété nationale de crédit et d'investissement, also d'SNCI, an all aner Institutioun, déi zu 100 % am Besëtz vun der Lëtzeburger Regie-rung ass an esou ënnert dëse Paragraf fale sol-len.

Fir de Kasachstan ass dat déi kasachesch Regie-rung oder eng vun hire lokale Kollektivitéiten, déi kasachesch Zentralbank an all aner Institu-tioun, déi zu 100 % am Besëtz vun hirem Regie-rung ass a vun deemem Paragraf viséiert ass.

## Le saviez-VOUS ?

### PROJET DE LOI

Le Grand-Duc dispose du droit d'initiative en matière législative, tout comme les membres de la Chambre des Députés. Son initiative, encore appelée initiative gouvernementale, s'appelle « projet de loi ». Celui-ci constitue un texte proposé pour être adopté par la Chambre des Députés. Les projets de loi sont accompagnés d'un exposé des motifs qui contient des développements sur l'objectif et la teneur de la loi proposée ainsi que d'un commentaire des articles.